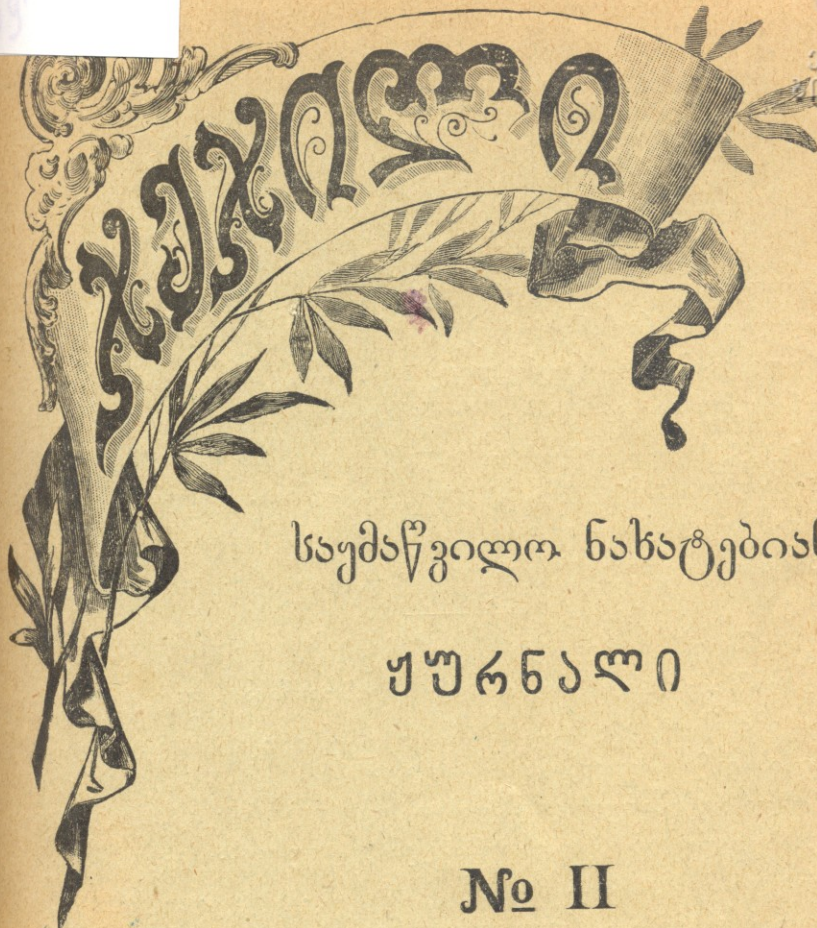

საქართველოს
საბჭოთაო
საბჭოთაო

საუმაწვილო ნახატებიანი

ჟურნალი

№ II

თებერვალი

1909

მ ი ნ ა ა რ ს ი

ქურნალ ჯგუფისა

I სურათი, სადილობაა, სადილობაა	2
II სადილობა! (ფრანგულით) ტასისი	3
III ილომ გაიმარჯვა (რუსულით)	5
IV ვანოს მურია, ამბავი ივ. გამართულისა	6
V ცოცხალი სათამაშო, ად. ფ.—სი	12
VI დედა-იხვის გაქირვება, სეტონ-ტომპსონისა, თარგმანი ედ. მაშუღაშვიდი-ვასაძისა	17
VII პატარა ვიოლეტა (სურათით)	28
<hr/>	
VIII მდინარე, ლექსი ლადო გებეჭკარისა	33
IX ქარიშხალი, მოთხრობა ა. სერაფიმოვიჩისა, (თარ- გმანი) შათასი	34
X მიწის ძვრა სიცილიაში (± სურათი)	45
XI ნისლი (გერმანულიდან) თამარ ნაცვლიშვილისა	53
XII „კიბუნ-დეიზინ“ მოთხრობა ჯენზეი მურაისა (გაგ- რძელება) ად. ნათაძესი	54
XIII კოკოსის პალმა, (ლვოვის წიგნიდან) ად. ჭიჭინაძესი	61

საქმეწვეილო ნახატებიანი ქურნალი

ჭ ე ჭ ი ლ ი

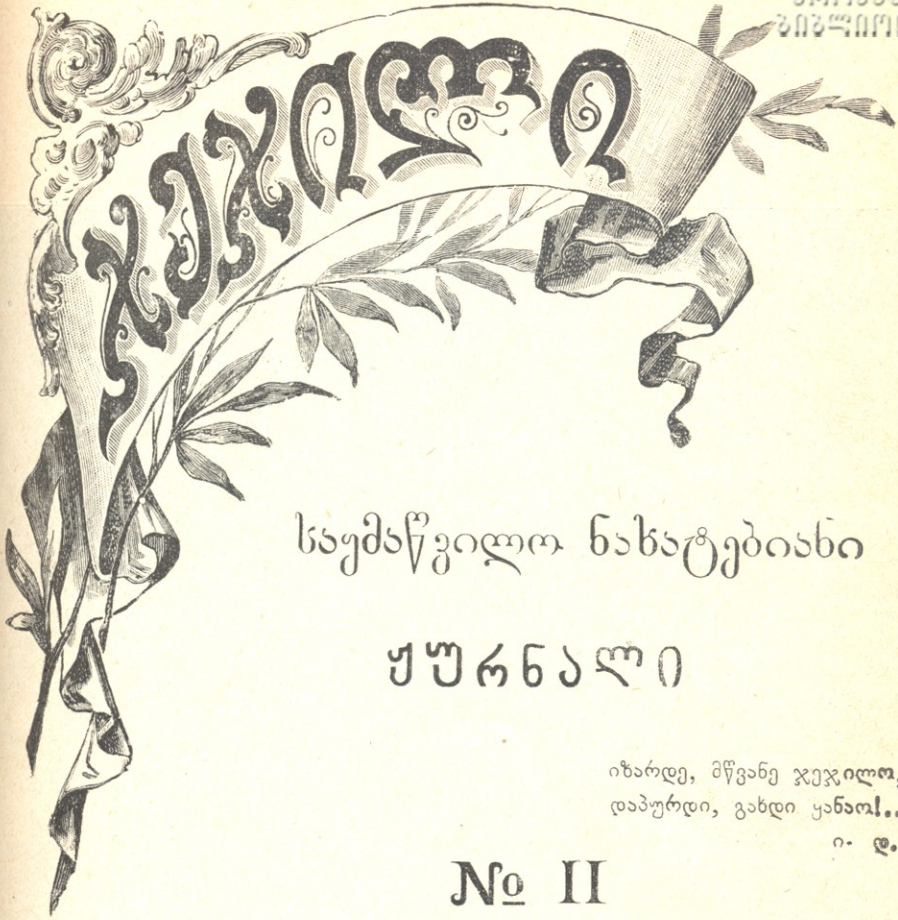
დაარსებულია 1890 წელს

გამოვა თვეში ერთხელ. ქურნალში ორი განყოფილებაა ნატარებისთვის და მოზრდილთათვის ფასი წლიური: ქალაქ გარეთ 5. მ. ქალაქში 4 მ. ცალკე ნომერი 40.

ადრესი: არტილერიის ქუჩა № 5.

ქართული
საბუღალიოთეა

საქმეწილო ნახატებიანი

ჟურნალი

იზარდო, მწვანე ჯეჯილო,
დაპურდი, გახდი ყანაო..
ო. დ.

№ II

თებერვალი, 1909

წალიწალი მგოცე

თ ფ ი ლ ი ს ი
ელექტრომბეჭდავი ამხ. „ზრომა“, რუსსკაია ქუჩა, № 3.
199

სადილობა, სადილობა!

სადილობაა!

(ფრანგულია).

იღის შიან, ლილის უეკარს
ჭამა!

ლილიმ შეამჩნია, რომ
მამის ოთახში დიდი, დიდი
საათი. მამა შეხედავს ამ
საათს, დაისურავს ქუდს,

აუცილებს ლილის და იტუვის:

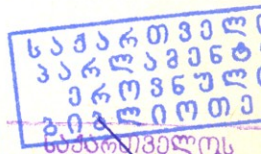
— დროა წავიდე სამსახურში.

ზოგჯერაც მამა რომ შეხედავს ამ დიდ საათს—
იტუვის: საუშმის დროა!

დედამაც იცის სოლმე, შეხედავს საათს და იტუვის:
მოდ, ჩემო ლილი, ჩაგაცვა, დროა სასეირნოთ წა-
გეყუანო!

სადამოობითაც, ლილის ძილის დროს, მამა შე-
ხედავს საათს და იტუვის: დროა... დაამინეთ ლილი.

— ნეტავი, როგორ ელანარბეკება საათი უეკლას,

უსათუოდ ის ოქროს ჩიტი თუ ლაპარაკობს, საათის ქვემოთ რომ ზის.

ლილის უნდა საათი ახლო ნახოს, ის ადის სკამზე და შესცქერის საათს.

ამას მართალია ვაუგონია ჩიტის სწინწიანი, სამაგელი ხმა, მაგრამ ჩიტი კი ჰიზს არას დროს არ ადებდა.

შესცქერის ლილი საათს. სედავს საათის ისრები როგორ ნელა-ნელა ტრიალებენ, მაგრამ ვერა ვაუგია რა... ამას კი შიან, შიან... ლილიმ ხელი შეახსო საათს. უცვბ საათმა დარეკა: დინ...დინ...დინ...

ლილიმ დაივირა: სადილობაა, სადილობა!..

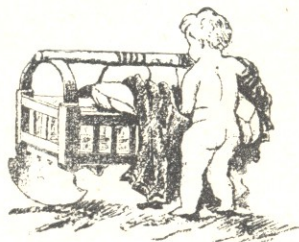
ლილის ყვირილზე დედა შემოვიდა ხელში სადილისთვის მომზადებული ქადით და სისარულით შეჭყვირა:

— ლილის საათის შეტეობა სცოდნია!

ლილიმ კი არაფერი იცოდა, იმას მხოლოდ შიოდა და ყვიროდა:

— სადილობაა, სადილობაა, სადილობაა!..

ტასო.

ილომ გაიმარჯვა.

სოფლის ბოლოს ერთი ღარიბი ქონი იდგა. ერთსეულ ამ ქონის მცხოვრებნი უკვლახნი ტუქში შემსე წავიდენ; ქონში დარჩა მხოლოთ ათი წლის ბიჭი ილო და აკვნით ერთი წლის ბავუში; ილო აკვანს არწევდა და ნანას ეუბნებოდა თავის ჰატარა დაიას.

უცბათ კარი გაიღო, ქონში შემოვარდა მკელი და ჰირდაჰირ აკვანს ეცა ბავუშის მოსატაცებლათ.

ილო ერთ წამს მკელს მივარდა და გაღებულ ჰირში თავისი დიდი მუშტი ჩაუღო. მკელი ცდილობდა თავი დაესწია, სული მოებრუნებინა, მაგრამ ემაწვილი უფრო და უფრო ღრმათ სჩრიდა მუშტს ჰირში, ეელში... მერე კედელს მიანახლა და არ მოეძვა,

სანამ მკელი არ დაიხრჩო.

ვანოს მურია.

აუცხოვო ძაღლი იყო მურია: მსხვი-
 ლი, გრძელ ბაღნიანი, კუდ აგრესი-
 ლი. ის ნაგასი იყო, მაგრამ მო-
 ხდენილობით ბევრ მწევარსა ჯობ-
 და. მისი ერთგულება ოჯახისადმი
 უსამზღვრო იყო. მისი ჰატრონის
 ესოში სსკისა ძაღლი ან ღორი
 ვერ გაიჭაჭანებდა. ვეფხვივით ეცემოდა მურია, ამო-
 იდებდა ქვეშ და სულ ვაი დედას ამანებდა. აღაძია-
 ნებს ამდენათ არ ემტერებოდა, თუძვა უცხო პირებს,
 რომლებსაც არ იცნობდა, ძაღლიან შეუტევდა სოფლმე-

კბენით კი არ უკებენდა, თუ გულს არ მოაყვანონებდნენ, ან ჯოხს არ დაარტყამდნენ. ბავშვებს მურია სძას არა სცემდა. შინაურები და თავისი პატრონი მურიას განსაკუთრებით უყვარდა, მაგრამ ვანო მას ვეელას ერჩია. ვანოს რომ დაინახავდა, ფესქემ გაუგორდებოდა, სიამოვნებით ენას გადმოაგდებდა და თან კუდის ქიცინს, თან ღრენას დაიწეებდა; შემდეგ წამოხატებოდა ზეზე, ერთი მხიარულათ შესედავდა ვანოს და გაიქცეოდა. ვანოც უკან დაედევნებოდა და ასე თამაშობდნენ დიდხანს ორივე მეგობრები. როცა დაიღალბებოდნენ, ვანო შეაჯდებოდა ზურგზე მურიას და წენარათ დასეირნობდნენ ესომში. დრო მიდიოდა. ვანო იზრდებოდა, მურია კი თან და თან ბერდებოდა, თვალები ჩაუცვინდა, სიფსისლე და სინხლისე დაჭკარვა; ძველებური სიძარდე აღარ ეტეობოდა; კუდი ჩამოუვარდა და თავ-ჩაქინდრული დადიოდა სოლმე ესომში, თითქოს სიძარული ეხარებაო. უფრო სშირათ იწვა. სხვის ძაღლსა და ღორს რომ დაინახავდა ესომში, ვეღარ შეუტეკდა სოლმე და მარტო ადგილიდან უღრენდა. ერთხელ ესომში სხვისი ნაგახი შემოვიდა, მურიამ გაიხსენა თავისი სიემაწვილე და დაედევნა უკან. ნაგახი ვადანტა ღობეზე და ვახზე განერდა. მურიაც ვადანტვა თან და ეცა, მაგრამ ღონემ უძეუნა. უცხო ნაგახმა ამოიღვა ქვეშ და, ვანოს რომ არ მოესწრო, მურიას ტეავს შამიასევდა.

ამის შემდეგ მურიამ შეიგნო, რომ ძველებური

ძალ-ღონე მას აღარ მოსდევდა და აძიტომ ძველებზე-
 რათ შეტევას თავი დასება. ზირველ ხანებში იმის
 ღრენასაც განსავალი ჰქონდა, მაგრამ შემდეგ და შემ-
 დეგ ძალები და ღორებიც მისვდენ, მურია საშიში
 აღარ არისო და აღარ ეპუებოდენ, არსეინათ დასე-
 ირნობდენ ესოში. ღორები იძდენათ გათამაძდენ, რომ
 ესოს ჩიხნაც კი დაიწეეს. მურია რამდენჯერმე წა-
 მოიდრინავდა სოლმე და შემდეგ ისიც გახუძდებოდა.

მურიას ჰატრონძა, როსტომძა, გადწევიტა მუ-
 რიას დაღრნობა, რადგანაც აღარაფრათ აღარ ვარ-
 გოდა და სიკუდილით კი არა კვდებოდა, მაგრამ ამას
 რომ ვანომ მოგრა ყური, იმისძა ღრიალმა იქაურო-
 ბა წაიღო. როსტომი არ მიაქცევდა კიდევ ვანოს
 ღრიალს ყურადღებას, მაგრამ ვანოს დედამ, მარინემ
 არა ჰქნა: მართალია, მურია მსოფლოთ აქაურობას
 აუროლებს და ჩვენ აღარას გვარგია, მაგრამ რაღაი
 ვანოს ასე უყვარს, იყოს,—დიდი ხნის სიცოცხლე
 მაინც აღარ დარჩენიაო.

დრო გადიოდა, მურია კი არა ჰკვდებოდა; იძ-
 დენათ მოხუცდა და მოუძღურდა, რომ ჰურსაც კი
 ვეღარ ჰქვავდა.

— მარინე, ძაღლის საცოდობამ დაძტანჯა,—
 ეუბნებოდა ერთ დღეს როსტომი მარინეს,—ჰურსაც
 ვეღარ ჰქვავს და რა ძაღლია მაგისი სიცოცხლე!
 დილას რომ ჰური მიუტანა ვანომ, ახლაც წინ
 უდევს.

— მადლი არ არის, მაგრამ ვანო თავს მოკლავს და რა ვქნათ, — უპასუხა მარინემ.

— იქნება ორ წელიწადსაც იცოცხლოს კიდევ და მაგის საცოდაობას ვინ გაუძლებს? აკი გეუბნები, ზურის ჭამაც კი აღარ შეუძლია, — ერთ ლუკმას რომ გადაჭყლანავს, ერთი საათი უნდა დაისვენოს, — არა სცხრებოდა როსტომი.

— მე ხომ წინააღმდეგი არ ვარ, ადამიანო! მადლი რომ ავრე დაბერდება, უნდა დააღწიო, აბა, რისი მქნისია? მაგრამ ვანო ერთ ამბავს დაგვიწვეს, — წარმოსთქვა მარინემ.

— იცი, მარინე, ვანო ხომ ახლას აქ არ არის. დაუძნოთ ბიჭს, გავატანოთ მურია და აი იმ დეღეში ჩამოახრჩოს. ვანოს კიდევ ვუთხრათ, მურია დაიკარგათო, — სთქვა როსტომმა ცოტა ხნის სიჩუძის შემდეგ.

— დაგიჯერებს მერე? — მიუგო მარინემ.

— რატომაც არ დაიჯერებს! ცოტას იტირებს და განუძება. უკეთეს მადლს უშოვნია და მურია მთლათ გადაავიწუდება. სწორეთ კარგი ახრი მომივიდა, — წარმოსთქვა როსტომმა, გადგა კარებში და დაუძნა მოსამსახურეს.

— იცი, ანდრია, — მიძარბა როსტომმა მოსამსახურეს, როცა ის ოთახში შემოვიდა: — ახლავე წაივანე მურია, აი გადადმა დეღეში, წაიღე თოკი და ხეზე ჩამოაღწიე. მაგრამ იცოდე, ვანოსთან არაფერი წამოგედეს.

— შე დამოცვილო, აქამდინაც მიკვირდა, ანდრია
 არ აღწობდით. მადლი რომ ასე დაბერდეს, უნდა
 მოკლას, აბა რა მოხელეა? — წაიღებარება ანდრია და
 გავიდა გარეთ.

ანდრია მოხსნა ურემზე თოკი, აიღო ჰურის
 ნატეხი, დაუძახა მურიას და გასწია ლელისაკენ. იქ
 ამოიჩნია ერთი მუსა, რომელსაც განზე ჰქონდა გა-
 შვერილი მსხვილი ტოტი, შეკვცა ორათ თოკი, ცა-
 ლი თავი ტოტზე გადისროლა და შამოასვია მურიას
 კისერზე. მურია წუნარათ იდგა, რადგანაც ანდრია
 ის კარგათ იცნობდა. ის არა ერთხელ ეოჟილა ან-
 დრიასთან ერთათ მთაში შეშის მოსატანათ. მურიას
 გაახსენდა ეს დრო და ეგონა, ახლაც მთაში აპირებს
 ანდრია წასვლასო. ანდრია კი მაგრათ დახიდა თოკი
 და მურია ჰგაერში ჩამოეკიდა, თვალებში დაუბნელდა...

ვანო სახლში არ იყო, სათამაშოთ იყო წასული.
 როდესაც დაქანცული ვანო სახლში დაბრუნდა, მან
 პირველათ ჰურსა და ეველს წაავლო ხელი და მა-
 დინათ შეექცეოდა. მას გაახსენდა თავისი მურია,
 იფიქრა, ალბათ იმასაც შიამო და გაეშურა ძირს მუ-
 რიას ჩვეულებრივ ბინისაკენ, მაგრამ მურია იქ არ
 დაუხვდა. ვანოს ცოტა ეუცხოვა, რადგანაც მურია
 თავის ბინას ძვირათ სცილდებოდა ხოლმე და დაუ-
 წვო მებნა, მაგრამ მურია ვერსად ნახა.

— დედა, სად არის მურია? — დაეკითხა ვანო მა-
 რინეს, რომელიც ამ დროს გარეთ გამოვიდა.

— რა ვიცი, შვილო, ტეისაკენ მიდიოდა და აღარ დაბრუნებულა, — მიუგო მარინემ.

ვანო მისვდა, რომ მურია თავისი ნებით ტეისაკენ არ წავიდიოდა, გულმა უგრძნო, რომ მურიას თავს კარგი არა იუობს და გაიქცა ლელისაკენ.

— მურია, მურია, ჩემო მურია! — ღრიალებდა ვანო და მიწობდა.

ვანომ სწორეთ იმ დროს მოჰკრა თავლი თავის მურიას, როდესაც ანდრიამ თოკს დაზიდა და მურია სის ტოტზე ჩამოეკიდა. ვანომ მიიწვინა ანდრიასთან და ისე ღონივრათ უკვინა ხელზე, რომ ანდრიამ სიძმარით თოკს ხელი გაუშვა და მურია მიწის ჩამოვარდა. სანამ ანდრია სისხლს იწმენდა ხელზე, ვანომ მოსხნა მურიას კისერზე თოკი და დაუწყო მუბლზე კოცნა. მურიას თავლები დასუტული ჰქონდა და ღრმით სუნთქავდა, — ის გაბრუნებული იყო.

— მურია, მურია, ჩემო მურია! — ეაღერებოდა ვანო მურიას და თან ხელს უსვამდა თავზე. მეგობრის ხმამ მურია გონს მოიფანა, თავლები გაახილა, შეხედა ვანოს და ხელების ღოკვა დაუწყო. ვანო დიდ ბედნიერებასა გრძნობდა ამ დროს; ამასვე გრძნობდა ალბათ მისი მურიაც.

ცოცხალი სათამაშო.

დღეს სერგოს დაბადების დღეა. ბევრი სათამაშოები აჩუქეს სერგოს: კატა, ძაღლი, ვირი... ეს ვირი, ჰატარა ურემში შებმული, ისეთი დიდი იყო, თითქოს ნამდვილი. ამ ურემში ჩაეტეოდნენ სერგო და მისი ჰატარა მზა ტიტო. ბაწარს რო მოსწევდნენ, ვირი ყურებს აათამაშებდა. სერგო ჰერანგის ამარა შესტა ურემში მათრახს ურტეავდა ვირს, ყვიროდა...

ჰატარა ტიტომ ლოგინიდან გამოიხედა და ტაში დაუკრა. დღეს სახლში ვინც კი იყო, ყველამ აჩუქა სერგოს საჩუქარი. გადიას მხოლოდ არაფერი არ მოუტანია. გუშინ საღამოთი კი ძალაჰდა რაღაცას ბებიას ოთახში, და დიდხანს ბებიას ეჩურჩულებოდა. სერგო ნატრულობდა ძაღვ ენახა გადიას საჩუქარი.

— გადია! — დაიყვირა სერგომ, მაგრამ მოაგონდა რომ ჯერ ადრეა და ყველას სძინავთ და გაჩუქდა.

გადიამ დაიხურა თავისი სადღესასწაულო თავსახვევი და გაეშურა თავისი საეგარელი ბიჭუნის ხანახავთ. გაუწვიდინა რაღაც ქალაქში გასვეული.

— მოგილოცავ, ჩემო ბიჭუნია, გაიზარდე დიდი, დიდი!

გაღია მაგრად გადაეხვია. ქალაღდის ქვეშ რაღაც მოძრაობს და წრიზინებს. სერგომ მოხსნა ქალაღდი.

— ჩიტბი, ცოცხალი ჩიტბი!

სერგო სიხარულისაგან ვვირის და ხელებს ახარტუნებს.

— ეს ხატარა ჭიკჭავია, სერგო. მოუარე, ეოველ დღე წმინდა წვალი დაუღვი, გაღია სუფთად შეუნახე. აი მაგისი საჭმელიც, ოღონდ უთავბოლოდ ნუ აჭმევ, ჯერ უნდა დაუნახო ცოტათი. მაგრე რე მისცე თესლი ენას ატკენს.

გაღია დაკიდეს ფანჯარასთან, წვალი დაუღვეს, სერგო თვალს არ აშორებდა გაღიას სახუქარს. აი ჩიტუნია ნისკარტს იწმენდავს, აი წვაღსა სვაძს, აი საკენკს კენკავს, აი წვაღში ჩაიეურეუძელავა.

— შესე, იკბინება,—ამბობს გაღია. ჩიტუნია სის და ისწორებს ფრთებს.

— ჭიკჭიკ!—დასცინის ტიტო, რომელიც იქვე ტრიალებს. ოთახში შემოვიდა დეიდა, სერგო მივარდა მხიარული სახით:

— დეიდა, იცი, ცოცხალი ჩიტუნია გვევავს.

— საბრალეო გაღია შენ შეგძლია. ეს ჭიკჭავი კი არა, კიოტაა *).

— უი, თვალვებო, როგორ ვერ გავარჩიე, დასე ერთი!

*) Малиновка.

— ეს ჩიტო გალიაში ვერ გასძლებს. მაგას უძულოთ, კარგ ჭაერს მოკლებული ცხოვრება არ შეუძლია

— აქ სომ კარგი ჭაერია, ჩვენ ოთახში, დეიდა, სთქვა სერგომ.

— ეს არა კმარა შენი ჩიტისათვის!

— ვეტყვი გადიას, ფანჯარა სძირად გააღოს, — ტირილის ხმით უთხრა სერგომ.

— მანც არ იკმარებს, ჩემო კარგო. მაგისთვის მანც ჭაერი ცოტა იქნება. მაგას უნდა თავისუფლება, მინდორი, ტყე, ვეავილები, ბალახი, ჭიადუები.

— მაშ, რა ვქნა?

— ღმერთო ჩემო, — ოსვრით ამბობდა გადია, — ეს რა ჩავიდინე, ეგებ ერთი თვე მანც იცოცხლოს, ბავში ითამაშებს და მერმე რა უყოთ თუ მოკვდება.

— მე არ მინდა რომ მოკვდეს ჩიტუნია, — უვიროდა სერგო გაწითლებული.

— მაშ, თუ არ გინდა, მოდი გაუშვათ, — წენარად უთხრა დეიდამ.

სერგო იდგა გაჩუმებული და დაბღვერილი უუარებდა გადიას.

— გაიხედე ბაღში რა მძვენვირებაა, — წენარად უთხრა დეიდამ, — რა ლამაზათ ამწვანებულა სეები და რა საამურად ჭიკჭიკებენ ჩიტები. მათაც ესამოვნებათ თავისუფლათ თამაში. შენ სომ არ გიყვარს ერთ

აღვიწყე ჯდომბა? გინდა დაგამწვედიონ ბნელ ოთახში, რომ ვერსოდეს ვერ გამოხვიდე იქიდან?

სერგომ თავი გააქნია.

— გაუშვი ჩიტო!

სერგო გახუმებული იდგა.

დვიდა კარებისაკენ გაბრუნდა.

— დვიდა, ჩიტო უეჭველად მოკვდება?

დვიდა შეხერდა.

— უეჭველად, სერგო!

სერგოს ტუჩები აუკანკალდა, მან დაიწყო ტირილი და გადიას ჩაუღო კაღთაში თავი. დვიდამ უთხრა:

— ნუ ტირი, სერგო, თუ გინდა ნუ გაუშვებ, განა შენი ნება არ არის!

დვიდა ისევ გაბრუნდა კარებისაკენ.

— დვიდა, — სასოწარკვეთილებით დაიუვირა სერგომ, — წაიუვანე, წაიუვანე!

— თვითონ გაუშვი, სერგო, შენ ნახავ, ჩიტუნის რა მხიარულად გაფრინდება, რა სინარულით მიიძალეება მზის შუქში. მოდი გავაღოთ ფანჯარა.

გააღეს თუ არა ფანჯარა, შემოაშუქა მზის სხივებმა, შემოვიდა ბალახის სუნი, ჩიტების ჭიკჭიკი. დვიდამ სელი გალიისაკენ წაიღო.

— გავაღო, სერგო?

სერგომ თავი დაუქნია თანხმობის ნიშნად.

— ძაშ, შენ თითონ გააღე!

სერგომ აკანკალებული სელით გაბდო გალიის კარი, ჩიტო გამოფრინდა, მიტრიალ-მოტრიალდა გადებულ ფანჯარასთან, დაიჭყვივლა, გაფრინდა ბადისაკენ. მადლა-მადლა მიდიოდა ჰაერში. ბოლოს მიიმალა ტყეში. სერგოს თვალებზე ცრემლები უბრწყინავდა.

— ჭივ, ჭივ,— იძახოდა მსიარულად ჰატარა ტიტო. დეიდამ მაგრად აკოცა სერგოს.

— ასე, ჩემო კეთილო ბიჭუნია, ახლა წავიდეთ, ვითამაშოთ. უჭ, რა კარგი ურემი გქონია!

დეიდამ ხელში აიგუნა ტიტო და ვირისაკენ წაიღუნა.

ერთი წუთის განმავლობაში სერგო იჯდა ტიტოსთან ერთად ურემში, მსიარული მაგრამ ჯერ კიდევ ნამტირბლავი სახით, დეიდა ვირს ბაწრით მიათრევდა, ვირი კი უურებს ანძრევდა.

ფანჯარასე კი ცარიელი გალია იდგა. მსე მსიარულად იჭვრიტებოდა. ჩიტები ჭიკჭიკობდნენ, თითქოს მადლობას უძღვნიდნენ სერგოს მათი ჰაწია მეგობრის განთავისუფლებისათვის.

ალ. ფ.

დედა-ისვის გაჭირვება.

(სეტიან-ტომისონისა)

I

ერთ ბაღასიან გუბეში, რო-
მელიც მთის რაიდინგის მხიან
მხარეში მდებარეობდა, მწვანე
ფრთიან გარეულმა ისვმა აი-
ხინა ბინა.

მკსაურები, როგორც კი გა-
ივლიდენ სოლმე თავიანთ ჭრი-
ჭინა ჰოვოზკებით, სედავდენ

მსოფლიო გუბეს, რომელშიაც ისლი იყო აძარტული
და ამათ დიდი ხნის ალვის ხე დაჭეურებდა 'ხევიდამ.
მაგრამ ზატარა ისვებისთვის ლერწმებში ეოფნა და
ან მათი მესობელი ბუხი-ჭერებისთვის მახლობელ
ალვის ხეზე ჯდობა—სწორეთ სამოთხე იყო და ესენი
მეუღარებელ სიტკბობას გრძნობდენ.

მწვანე ფრთიან ისვმა თავისი მეუღლე საფხუ-
ლის დამდეგს დაჭკარვა. უფრო სინამდვილე ექნება,
რომ ვთქვათ — ის სადღაც გაჭქრა და რადგანაც ამ
მხარეში იმათ ბევრი მტერი ჭეპავდათ, უსათუოდ სად-
მე დაიღუპებოდა. ამის მიუხედავად დედა-ისვი დიდი

სიევარულით ზრუნავდა თავის ბუდეზე და შვილების
 გამოჩეკასე.

თიბათვის გასვლამდის ის გულმოდგინეთ იჯდა
 კვერცხებზე, მხოლოდ ღღეში ერთხელ წამოდგებოდა
 რამდენიმე წამით, რომ საჭმელი ეჭამა, მაშინაც თა-
 ვის ძვირფას კვერცხებს ფრთხილათ დააფარებდა ჰა-
 ტარა ბალიშს, რომელიც ჰქონდა თავის გულის ბუძ-
 ბლიდან გამოვლევადი.

ერთხელ დილით, ის იყო, კვერცხებიდან წამოდ-
 გომას აპირებდა, რომ მას მოესმა რაღაც ბუჭარა,
 ჩახუნი მასლობელ ბაბილოში, ძაგრამ მაინც გზას
 გაუდგა. როდესაც დაბრუნდა, მისი ძეგობელი ბუხი-
 ჭერია განაგრძობდა შემაწუხებელ ჭევიტინს და მის
 ბუდესთან ახლოს კაცის ნაფეხური ჩანდა, კვერცხე-
 ბიდან ბალიში გადაცურებული დასვდა, ძაგრამ გასა-
 კვირველი ის იყო, რომ კვერცხები ისევ ისე ელაგა.

მწვანე ფრთიანი თანდათან გრძობდა, რომ მის
 გულში იღვიპებს დედობრივი სიევარული და ემსა-
 დებოდა იმ დროისთვის, როდესაც გამოჩიკებოდენ
 ათ ნაჭურჭში დამწვევდელნი ბარტყები, ზოგჯერ ისვი
 მოუკრუტუნებდა კვერცხებს და გეგონებოდათ კვერ-
 ცხებიდანაც ნელის წრიზინით სმას იძლევიანო, ისე-
 თი ჩუძის სმით, რომ ადამიანის ყურამდის ვერ მი-
 ახწევდა.

დედა-ისემა ახლა სსვა შიში იგრძნო. საფსული
 გვაღვიანი დადგა. ბევრმა დღეებმა განვლო, რომ

დედა-ისვის გაჭირვება.

ნამი წვიმა არ მოსულიყო და გამოჩეკის დრო
კი ანლოვდებოდა; დედამ თავის საუბედუროთ შეამ-
ჩინა, რომ გუბე თან და თან შრებოდა. იმის გარ-
შემო ტალასი ღა ხანდა და თუ წვიმა არ მოეშვე-
ლებოდა, მაშინ ჭუჭულებს სავიძარი მდგომარეობა
მოელოდა, უნდა გადასულიყვნ სხვა დიდ გუბეში.

როგორც გამოჩეკის დაჩქარება იყო ძნელი, ისე
წვიმის მოყვანა და ამ უკანასკნელ დღეებში დედა
ძალიან დანაღვლიანდა და მწარეთ შესცქეროდა თით-
ქმის მთლათ დამძრალ გუბეს, რომელშიაც ნატამალი
წყალი აღარ მოჩანდა.

თეთრი ბროლივით ნაჭუჭი როგორც იყო გა-
მოტედა და თითოდამ თითო გარეული ისვის ჭუჭუ-
ლი გამოვიდა ვვითელი გინგლით შემოსილი.

მაგრამ ბედმა უძუსთლა, ამათვის სხვა წელიან
ადგილამდის მიხწევა თითქმის შეუძლებელი იყო.
ახ, მხემ ერთ სამ დღეს მაინც რატომ არ დაუტოვა
ამ ზატარა ჭუჭულებს წყალი, რომ ეცურვათ და
ამით ცოტა მაინც გაძაგრებულყვენ! მაშინ ისე ძნე-
ლი აღარ იქნებოდა მოგზაურობა მათთვის. დედან
უნდა ანლავე გადაეწვიტა ეს მძიმე საკითხი: შესძლე-
ბენ შორს გადასვლას თუ დაიღუპებიან. მართალია,
რამდენიმე საათის განმავლობაში ახალ გამოჩეკილებს
ჭამა არ სჭირდებათ, ისინი იმით კმაყოფილდებიან,
რითაც კვერცხებში სასრდობენ, მაგრამ როდესაც

ესეც გამოეყვანათ, მაშინ კი დაუყოვნებლივ სასწრაფო
მათთვის სასწრაფო.

მასლობელი გუბე კარგა სიძორესე იყო მათგან.
კიდევ ეს აშინებდა დედანს. ის ფიქრობდა, ვაი თუ
ღონე არ ჰქონდეთ ამ ჩემ ზატარა ჭუჭყულებს და
ასეთ სიძორესე ვერ შესძლონ გავლა! გზაში ათასი
მტერი დაგვხვდება: ძაღლი, მიძინო, ქორი, შელია,
მგელი, ციფვი, მიწის თრითინა და გველი. შევლან
ამათ ჩემი ჭუჭყულები ერთ ლუკმათ არ ეყოფათ.

დედა იხვი კარგათ გრძნობდა ამას, თუძვა კი
ვერ შეეძლო გამოთქმა. როგორც კი ათივე ჭუჭყული
ცოტა გამოიძუშენ, დედამ მაშინვე ბალახში გაიფანა.
საშინელი ფვირილი ასტეხეს ზატარებმა და უირამალა
გადადიოდენ. დედა ერთი თვალთ მათ უეურებდა და
მეორეთი არე-მარეს ათვალეურებდა. მთელ ქვეყანაზე
ამათ დედის მეტი ზატრონი არავინ გაასწდათ.

II

დიდის ვაივაგლახით გადაიარეს ბალახი და აღ-
ვის ხეებ ქვეშ წაძოხსდენ დასასვენებლათ. ერთი ჭუ-
ჭული უფრო სუსტი იყო და იძინთანათ დაიძალა
და მოდუნდა, რომ იმედი არ იყო მიესწია გუბემდის.
როდესაც ჭუჭყულებმა ცოტათი დაისვენეს დედამ დინ-
ჯათ დაუკრუტუნა, ეს ნიშნავდა: „აბა, შეიღებო,
გავუდგეთ გზას!“

ესენიც გაუდგენ გზას. მათ სინარულს, ჭევი-

დედა იხვის გაჭირვება.

ტინს ბოლო არ ჰქონდა, როდესაც კარგათ გაივლი-
დნ გაბძულ-გამობძულ ბუჩქნარიან ადგილებს. მაგ-
რამ სადაც ფესები გაებლანდებოდათ დედა უნდა მი-
შეელებოდა.

ბოლოს, როგორც იყო, გაძლილ მინდორზე გა-
ვიდნ. აქ მართალია, ადგილი იყო სიარული, მაგ-
რამ სხვა შიში ჰქონდათ,—ქორისა ეშინოდათ. დედა
დიდხანს გაჭეურობდა ცხს; როდესაც დარწმუნდა რომ
ახლო-მახლო არაფერი მოხანდა, მაშინ უბრძანა თა-
ვის ჰატარა ჯარს გაჭეოლოდა მინდორში, რო-
მელიც, სულ ცოტა რომ ვთქვამთ, სიგპით ასი ნაბი-
ჯი მაინც იქნებოდა.

ჭუჭულები დაემორჩილენ, გაძალეს ყოთები და
გაჭეუენ დედას.

დედა-იხვს უნდოდა, რომ ერთსელებთ გადაეტა-
რებინა მინდორი, მაგრამ ეს შეუძლებელი გახდა.
რომელნიც უფრო ღონივრები იყვენ თამამად მის-
დეკდენ, დანარჩენები ზოგი სად ჩამორჩა, ზოგი სადა.
ამათ მხოლოთ მინდვრის ნასეგარი მანძილი გაიარეს
ძლივ-ძლიობით. სუსტი ჭუჭულები უკან ჩამორჩენ.

ამ ჰატარებს ძალიან გაუჭირდათ მოგსაურობა
და ქანც გაწვევტილები ძლივსლა სუნთქავდენ; ჭევი-
ტინით შემოყვნიენ დედას, რომელიც ამათი საცო-
დაობით საშინლად იტანჯებოდა. ჭუჭულები და მათ-
თან დედაც დაეარენ მიწასე დასასვენებლათ. ჰატარა
ხანს შეძრეკ დედამ ისევ ნელის კრუტუნით: „ეოჩა-

ღათ, შეილებო, ეოჩაღათ!“ წასხხ. ნახეგარი გზა
არც კი ჰქონდათ დარჩენილი გუბემდის, მაგრამ ისე
დაღლილი იევენ, რომ მახლობელ ბუჩქამდის ძლივს
მიაღწიეს. ამ დროს უეცრივ სად იეო, სად არა,
გამოჩნდა უშეგლებელი ქორი და იმათევენ გაუხვია,
დაბლა, დაბლა მიწასეღ დაეშვა.

„დაწეკით!“, — თავისეებრათ უბრძანა დედა ისემა
და ეველა გაიღართხა მიწასეღ. ამათ ერთი ზატარა
ჭუჭული აკლდათ, უკან ჩამორჩენოდათ და დედის
ბრძანება ვერ გაეგო. ქორი ზირდაზირ იმისევენ წა-
მოვიდა, ერთ წამს მოიტაცა და გააქცია. საბრალ-
დედა დამუნჯებული უეურებადა, სანამ იმის შეილის
ჭეიზინი არ შესეედა. დაუნდობელმა მტერმა მოაძი რა-
ის დედას.

მწუხარება მწვანე ფრთიანი ისვისა დიდი იეო,
ადაძიანის მწუხარებასე ნაკლები არც კი იქნებოდა.
დედა ისემა საჩქაროთ ჭუჭულები ბუჩქებში მიძალა
და ხოლო მაშინ ამოისუნთქეს ეველამ თავისეფლათ.

ესლა სანატრელ გუბემდის გზა თითქმის სულ
ბუჩქებოთა შორის იღვა. მხოლოთ ერთი საათის სა-
ვალი-ღა დარჩათ. მადლობა დმერთს, მალე მიაღწე-
ვენ! საბრალე ისეებს ღონე გამოეცალათ, ფეხები
ძთლათ დაკაწრული და დასისხლიანებული ჰქონდათ
და წინანდელი მხეობა სულ აღარ ეტეობოდათ,
როდესაც უკანასკნელათ აღვის სეებ ქვეშ შეისევენს.

ძნელი წარმოსადგენი იეო, რომ სიკვდილი სულ

დედა-ისვის გაჭირვება.

ახლოს, რბდენიმე ნაბიჯზეა ამათგან. თურმე ჰატარა ისევბმა კსა გადუჭრეს უძველებელ წითელ ძელას. ძელიამ იგრძნო, რომ მას ელის ტკბილი ლუკმა და ის იყო კვალს უნდა მიჰყოლოდა.

აი, კიდევ შორიდან დანახა თავისი მსხვერძლი. ის მხოლოდ უნდა გასწვდენოდა, რომ დედა და შვილები შეეჭამა და იმდენათაც მიუხალოვდა ამათ, რომ შეეძლო დაეთვალება, თუ კი ეცოდინებოდა თვლბ. მაგრამ ქარმა რაღაც ჩასხურჩულა მას; ის შედგა, გაინახა მიწაზედ, კიდევ ერთსელ შეისუნთქა ჰაერი და რაც ძალი და ღონე ჰქონდა, მოჰკურცხლა. ის საშინელი საფრთხე, ის სიკვდილი, რომელიც ისევბს მოელოდათ იმისგან, რაღაც უჩინარმა ძალამ ააშორა. თვით შორს გამჭვრეტბა დედამაც კი კერბაუერი შეამჩნია.

III

შვილებს ხელახლათ მიუკრეტუნა დედამ, რომ ძელსაც უკანასკნელათ უნდა გადაეტარებინა დაჩხენილი ჰატარა მინდორი. აი, მოჩანდა კიდევ კრძელი სის ტოტი გუბეზე გადმოწოლილი. დედა-ისვი სინარულით გარბოდა და ჭუჭულებს ეუბნებოდა: „ძარდათ, შვილებო, ძარდათ!“

ეს მინდვრის ნაჭერი ურძის ნავალი იყო, ორივე მხრივე კვალი იყო გაუვანილი და ამ კვალში უცნრათ ჩაცვივდა ოთხი ისვი. ხუთმა დანარჩენმა, როგორც იყო, აუხვიეს ამ კვალს, მაგრამ მორე უფრო გა-

ნიერ და ღრმა კვალში ჩაიძაღენ. დალხვროს ღმერთმა! ეს რაღა უბედურება შეემთხვათ ამ საცოდავებს! ურძის თვალის ნავალს ორსავე მხარეს ბოლო არ უჩანდა, და დედამ არ იცოდა, როგორ ეძველა შვილებისათვის. ვეელანი სასოწარკვეთილებაში ჩაცვივადენ. იმ ღროს, როცა დედა წინ და უკან ესლებოდა და შვილებს ეძუდარებოდა უკანაპნელი ღონე მოეკრიფათ,—უეცრათ გამოჩნდა ის, ვისიც დედა-ისვს ვეელასე მეტათ ეშინოდა,—ისვეის მოსისსლე მტერი, თავზარდამცემი, უძველებელი კაცი.

საბრალო «მწვანე ფრთიანი» კაცს ჩაუვარდა ფეხებში, ბაღასში ფართხალი დაიწყო, უნდა მოეტყუებინა, თავი დაჭრილათ ეჩვენებინა და ამითი შვილებისთვის საფთხე მოეშორებინა.

მაგრამ კაცი ეძმაკობას მიუსვდა, არ მიაქცია ეურბდღება. ამ ღროს ურძის ნავალში მან შეამჩნია ისვის ცხრა ჭუჭული, მათი მოელვარე თვალები თითქოს ცდილობდენ დამალოდენ მას. კაცი დინჯათ დაინარა და ვეელა თავის ქუდში ჩაასხა. საბრალონი რა ნაირათ ჭეიზინებდენ! უბედურ დედას ენანებოდა შვილები. ის დარწმუნებული იყო, რომ ამ კაცს ერთელანათ არ ეყოფოდენ. გამწარებული დედა ხელ ასლათ ჩაუვარდა კაცს ფეხებ ქვეშ და ახლიდა გულს მიწასე. გულ-ქვავი, მანინჯი კაცი გუბეს მიუახლოვდა, ალბათ ჭუჭულების მოსანელებლათ წებალი უნდა დაეღია. ისემა დაინახა რომ კაცი დაინარა წყალთან

და ერთი წამის შემდეგ ჭუჭულებმა დაიწყეს თავისუფლად წყალში ჭეუმწალობა. დედა ძაძინვე გაეჩანა მათგან.

„მწვანე ფრთიანი“ ისვი ახლა კი დარწმუნდა, რომ კაცი მისი კარგი მეგობარი ყოფილა. ამასთანავე ისვი ვერ მინგდა, რომ მელიანსთვის საკმარისი იყო კაცის დანახვა, რომ მოეკურცხლა და ამითი გადარჩენილიყვენ ამასი შვილები.

დედა-ისვი მანც და მანც ცდილობდა თავისი შვილები ამ კაცისაგან მოეშორებინა და სულაც არ მოელოდა რომ უფრო სსვა უბედურობას წააწყდებოდა. ისევ იმ ქორმა, როგორც კი დანახა ჭუჭულები

გუბეში, წამოუქროლა და იმედი ჰქონდა რომ თითო კლანჭში თითოს მანც აიტაცებდა.

— გავეშუროთ ლერწმებში! — დაუვირა დედამ თავისებური ენით და ჭუჭულებიც გაეშურენ ლერწმებისკენ თავიანთი დაღალული ფეხებით.

მაგრამ ქორი თავსედ წაადგათ. ერთი წამიც და ის მისწე-

დებოდა ჭუჭულებს. ჩაუბრუნებდა ჯერ არ იცოდენ ამათ და ხსნა არსაიდან არ მოელოდათ. ის იყო, ქორს უნდა მოეტაცნა ჭუჭულები, რომ თავდადებულმა დედამ ფეხების და ფრთების შემწობით ქორს წყალი გადაასხა. ქორი ერთ წამს გაბტერდა და აზრინდა, რომ წყალი გაებერტა. დედამ დაიწყო შვილების გამხსნევა, ისინიც მიეპურებოდნენ ლერწმებისაკენ. მაგრამ ქორი ხელახლათ დაეშვა ძირს... დედა იხვდა წყალი და წელის ქაფი კიდევ და კიდევ შეასხა. ქორი სამჯერ მოუბრუნდა ამათ და სამჯერვე იხვდა წელის შესხმით ვაისტუმრა, ვიდრე თავისი შვილები უშიძარ ადგილას, ლერწმებში არ შერევა. მაშინ გაბრახებული ქორი მივარდა დედა-იხვს; ამან იცოდა ჩაუბრუნებდა. ერთი კიდევ გასწუწა ქორი და ბოლოს წყალში ჩაიძალა. ჰატარა ხანს უკან, შორს, ლერწმებში, დედა იხვდა ამოჭყო თავი და ხელა-ხელა შვილებს დაუწყო დამახება: ევიტ! ევიტ! ცხრა ღონე მიხდილმა ჭუჭულმა გასცურეს იმისკენ და ახლა კი ძლივს სრულ დასვენებას მიეცენ.

იმ დროს, როდესაც იხვის ჭუჭულები ჰიონს იცმაცუნებდნენ სხვა და სხვა მწერების ჭამით, შორიდან მოისმა რაღაც ჭეჭეტიანი. „მწვანე ფრთიანმა“ ჩუქულები ისამებრ დაუძახა: ევიტ, ევიტ! უეცრად მწვანე ილიდან ამომვრა ის ჭუჭული, რომელიც წინათ ქორმა მოიტაცა. მან გასცურა დედისაკენ ისე ეოჩაღათ, გვერდებოდათ ეარგათ შეუსწავლია ცურვამ. მწვეტიან

დედა-ისვის გაჭირვება.

ქორის ფრჩხილებს არაფერი ევნოთ იმდეთვის. მამა-
ცი ჭარლი დასწეოდა ქორს იქვე გუბესთან და ნის-
კარტის ჩაკვრით გაეშვებინებინა პრჭყალებიდან გემ-
რიელი ლუკმა, ჰატარა ისვი წყალში ჩავარდნილიყო
ლერწმეში დაძალულიყო სანამ არ მოეშველა დედა,
დაძმები. მაშინ ისიც იმათ შეუერთდა და დაიწვეს
უველამ ერთად ბედნიერათ ცხოვრება იმ დრომდის,
სანამ ფრენაში გავარჯიმდებოდნენ.

(თარგმანი)

ელ. მამულაშვილი-ვასაძისა.

პატარა ვიოლეტა.

(მესინის მიწის ძვრის მსხვერპლი).

ნდრე და მისი ცოლი ჟულიეტა დიდ ხანს არჩევდნენ საშობაო საჩუქარს სათამაშოებს დუქანში, თავისი პატარა ვიოლეტასთვის.

ჯერ ისეთი პატარა რამ უნდა ეყიდნათ, რომ იმის ჰაწაწინა ფეხსაცმელში ჩატყულიყო, მაგრამ ჟულიეტას უცებ თვალი შეუვარდა ერთ დიდ, ლამაზ და მშვენებულ ძორთულ დედოფალზედ. დედოფალი ძრიელ ძვირად ღირდა, მაგრამ ქმარს მანც არ მოეშვა და აუიღვინა.

— საშინლად ჭკავს ვიოლეტას!

— აღტაცებით ამბობდა ჟულიეტა, — იმასავით ჭრელთვალაა, მავ კულულებიანი, კაპწია და ლოჯა წითელი. კაბაც კი სწორეთ ისე აქვს შეკერილი, როგორც მე მოუძნადე საშობაოთ ჩემ გოგონას. ახლა ძლიანა ნახე, რა მშვენიერებაა! სასაფხულოდ ვიოლეტას სწორედ ამ ფანჯანს შეუკარავ.

— ძრეულ კარგი, მეგობარო, მაგრამ მაგოდენა რამ სად უნდა დამალო, რომ ვიოლეტას მკვირცხლმა თვალმა ვერ დაინახოს ვათენებამდე? — უთხრა ცოლს ანდრეიმ და თითონაც სიამოვნებით დაუწყო უკრება მარისში გაკეთებულ, მართლა რომ ნამდვილ ადამიანის მსგავსს, დედოფალს.

შობის წინა ღამეს, როგორც ეოველგან ევროპაში, ისე მესინაშიც, ბავშვებს ჩვეულებათა აქვთ, რომ ბუსრის წინ ფეხსაცმელებს დააწყობენ და ისე დაიძინებენ. „ღამე ანგელოზი მოფრინდება და შიგ სავაშობაო სახუქარს ჩავკვიდებნო“.

ვიოლეტამაც თავისი კოპწია ბაშმაკები გაწმინდა, გაასუფთავა და ბუსართან დააწყო. თითონ ღამას ლოგინში გადაგორდა და დაიძინა. შობა დილით ადრე, ჯერ ისევ რომ ფარდები ჩამოფარებული იყო და ოთახში ბინდ-ბუნდი იდგა, ვიოლეტამ თვალები გააჭეიტა, საჩქაროთ ბუსრისკენ მიიხედა და თავის ბაშმაკებსედ რბაც დიდი უშვკლებელი, ჰირისფერ ქაღალდში გახვეული ეუთი დაინახა; ის საჩქაროდ წამოხტა, ეუთს ხელი დაავლო და ლოგინთან მიიტანა. გული უფანცქალებდა მოლოდინით, ხელები უკანკალებდა. ლენტებით შეკრული ჰირისფერი ქაღალდი გადაგლიჯი და ეუთს თავი ახადდა:

— ოს, დემროთო! დედოფალი, დიდი, მშვენიერი დედოფალი! — შეჭევირა ბავშმა. — ჩემი შვილი იქნება, ჩემი ძარიანა!

მერე ნელა-ნელა ამოიღო, თითქო ემინოდა, რომ თვალები დახუჭულ დედოფალს არ გამოღვიძებოდა და გულზედ მიიხუტა. დედოფალმა მკაფიოდ დაიძახა: „დედა, დედა“. ვიოლეტას შიშით კინაღამ ხელიდან გაუვარდა, ძლივს მოასწრო და ისევ ლოკინზედ დაასვენა. დედოფალმა კვლავ თვალები დახუჭა. ბავშვმა მერე ისევ აიღო და გულზედ მიიკრა, დედოფალმა თვალებიც გახაღო და „დედა, დედაც“ დაიძახა.

— სა, სა, სა! — ახლა კი გადისარწარს ჰატარამ, მოაგონდა რომ ამის ერთ ნათესავს ჰქონდა ამისთანა დედოფალი და კვლავ გულზედ ხელი შეხსო თავის საუნჯეს. დედოფალმა ახლა „მამაც“ დაიძახა.

— რა კარგია, რა ლამაზია! — სტუნაობდა ფეს-შიშველი ვიოლეტა და თან გულზედ იკრავდა დედოფალს და „დედ-მამას“ აევირებდა.

ანდრე და ქულიეტა მეორე ოთახიდან უეუბედნენ და სტკებებოდნენ თავისი გოგონას სინარულით.

— ხედავ, როგორ უხარინა? — ეუბნებოდა ცოლი ქმარს, — განა სსვა რა საჩუქარი გახარებს ასე ჰატარა ქალს. ახლა ნახე როგორ უძიძავეს, მორთავს, სასეირნოთ ატარებს. სწორედ ამხანაგათ მიიმჩნევს. სახელიც რო დარქვა: მარინა, მარინა! ჩემი დისწულის, ჰატარის, სახელი!

შობა დღემ მთელი ოჯახისათვის დაუსრულებელ სიამოვნებით ჩაიარა. ვიოლეტა მთელი დღე მერცხალივით ჭიკჭიკებდა. დედ-მამას სულ თავის მარინასზედ მოუთხრობდა:

— ბაღში უნდა წავიკვანო მარინა, კამფეტები უნდა უკიდო, უნდა ვაბანაო... საღამოსედ დაღალულ-

დაქანცული ვიოლეტა ლოგინში ჩაწვა და თავისი
ძარბაზს გვერდით მიიწვინა.

ანდრე და ჟულიეტა ბედნიერად გრძნობდნენ თავს
და თავისი შვილის ოთახის გვერდით მეორე ოთახში
გემრიელად ეძინათ.

განთიადი მოახლოვებული იყო. წვიმდა. საშინ-
ელი ბობოქრობის ხმა მოისმოდა ზღვიდან. უცებ
სახლი შეირვა, მერე მძლავრად შეირწო აქეთ-იქით.
ჭერმა, კედლებმა ლაწა-ლუწი დაიწყო. ვიოლეტას
გამოეფვიძა, შეკრთა, რაღაც გამორეკვეველი შიში
იგრძნო, დედოფალი უფრო ძაბვად მიიკრა გულზედ
და საცაღა უფსკრულში გაჭქრა.

მესუთე დღეს აუარებელი მუშა სთხრიდა იმ უმ-
კვლევებელ სახლის ნანგრევებს, რომლის ერთ-ერთ
სართულში ანდრე და ჟულიეტა იდგნენ. ერთი ოთახ-
ის ჭერი მთლიანად ჩაწოლილიყო და სუფივით
თავს გადასდგომდა იმ ოთახის ნანგრევებს რომელ-
მაც ვიოლეტა იწვა. როდესაც ჭერი ციმციმ ასწიეს,
იძას ქვეშ ვიოლეტას საწოლი ხელუხლებელი იდგა,
ზედ გულმეძორილი ეძაწვილი იწვა და გულზედ
ლაძახი დედოფალი ესვენა.

ბავშვი საწოლიანათ ნეპოლში გაგზავნეს და იქ
ექიმობის დროს გამოფხიზლდა. თვალები ახსილა,
აქეთ-იქით მიიხედა. თავის თავი თავის სახლში ეგო-
ნა და გაიცინა. მერე კი, როცა გარშემო უცხოები
დაინახა, შეკრთა, თავზედ საბანი წაისურა და დედო-
ფალი ისე მსურვალედ ჩაიკრა გულში, თითქო
გრძნობდა, რომ ქვეყანაზედ იძას „ძარბაზს“ მეტი
აღარავინ გაახნდა.

ვიოლეტა საავტოქოფოში.

მ დ ი ნ ა რ ე .

(გუძღენი საშა გ. საბახტარიშვილი!).

თის კალთებიდან წამომსკდარი, თავისუფალი,
ის ჩირგვეს შორის მიჩხრიალებს დაქანებული,
ხან აჩქარებით მან მსწრათელ განვლო მთა მი-
უვალი,

ხანაც გარშემო კლდეს ეხეთქა აღქაფებული!

კლდეში და მინდვრად მოდუღუნე ანკარა წყარო,
დედა-მიწის და მცენარეთა მსაზრდოებელი,
დღეს, იგი როს კვლავ დანავარდობს, სტკებება სამყარო...
მთვლემარ არსების იგი არის გამცოცხლებელი!

ბუჩქნარ კლდეებში, კორდებს შორის ლაღად შობილი,
ვითა მეტყველი ტკბილ ჰანგებზე უმღერს ბუნებას;
თვისის ჩხრიალით დაარღვია არსთა ღუმილი...
ცქვიტი, მმოძრავი შეუერთდა ზღვის მღელვარებას!

ვერვინ შეარყევს ყოველ დღიურს შენსა დენასა,—
ნეტავი შენ რომ თავისუფლად დახვალ მდინარევ!
მარად მებრძოლი კვალად ცდილობ მტრის შემუხვრასა,
მზისა სხივებზე კვლავ ბრწყინვალე და მოელვარევ!

ლალო გეგეჭკორი.

ქ ა რ ი შ ხ ა ლ ი .

ა. სერაფიმოვიჩი
(თარგმანი)

აი, ვაი, ვაი... — შორს გაისმოდა მოკამ-
კამე ზღვაზე ანდროს ყვირილის ხმა, რომელიც საბრალოთ იკლავებოდა ნავში.
— მეტი არა, ბაბუა... შემდეგში არა.
ბაბუა იყო მოხუშული კაცი, მრისხანეთ გამოიყურებოდა; სქელი, ქალარა ნარევი წარბები თვალეზზე ჩამოფარებოდა; მზისა, ქარისა და ზღვის მარილიან წყლი-

საგან სახე სრულიათ გაშავებოდა. მას ერთი ხელი ბავშვისათვის კისერში ჩაეჭიდა და მეორეთი კი უწყალოთ სცემდა გაფისული თოკით, რომლის კვალი მკაფიოთ აჩნდებოდა ბავშვის ნაზ სხეულს. ბოლოს, როცა ცემით გული მოიჯერა, მტირალი ბავში იქვე დააგდო ნავის ფსკერზე და თითქოს აქ არაფერიაო, თავისი ადგილისაკენ არხეინათ გაბრუნდა. საბრალო ბავში წამოდგა ცრემლების ყლაპვით, გადააწვა ნავის კიდეს და ბადეს, რომელიც ის იყო, გამოიჩნდა წყლიდან, სინჯვა დაუწყა.

ირგლივ წყალი ისე ბრწყინავდა და კრიალებდა, რომ ადამინი მისგან უკუქცეულ სხივებს თვალს ვერ გაუჩერებდა; ყოველგან სიწყნარე იყო და ზღვის ზედა პირი ადამიანს გაყინულათ მოეჩვენებოდა, რომ ხანდახან უფერო წყლის ნაოქებს არ დაერღვია გაშეშებული მიდამო ზღვაზე. მზეს მეფურათ დაეძინავა მალლა ცაში და მისი მხურვალე სხივებისაგან ისეთი სიცხე იდგა ჰაერში, რომ თავისუფლათ თვალის გახელაც კი გასაჭირი და საძნელო იყო. ნავის შავი ფიცრები;

რომლისაგან სიცხის გამო ფისი გამოსდიოდა, აგრეთვე იმავე ფერის თოკები გადაჯვარდინებული ანძაზე, მტვერისა და ფისისაგან გაშავებული იალქანი შავათ, მკაფიოთ გამოიყურებოდა გაჩერებულ, უძრავ მოპაპანაქე ჰაერში.

ნაპირები არსაიდან არ მოსჩანდა. ანდრო კი გარისხებულს, შოლუშული სახით განაგრძობდა ბადის სინჯვას და ფრთხილათ გამოჰყავდა ბადის უბიდან შიგ გახლართული თევზები. ჯერ კიდევ ღამის ორი საათიც არ იქნებოდა, როცა ანდრო და ბაბუა მისი ზღვაში ნავით გავიდნენ. სუსტი, ოდნავ მოძრავი ნიავი ძლივს მიათრევდა ნავს. როგორც კი ინათლა და ცას და ზღვის ზედა პირსაც ვარდის ფერმა გადაჰკრა ამომავალი მზის სხივებისაგან, მეთევზეებს წყნარი, უზარმაზარი და მღუმარე ზღვა მთელი თვისი თვალ-უწვდენელი სივრცით თვალწინ გადაეშალათ. სუსტი ნიავიც ჩადგა. ძალა-უნებურათ ნიჩბებისათვის უნდა მიემართნათ, ხან ერთი, ხან მეორე მორიგეობით მოუსხდებოდნენ ნიჩბებს. ანდროს ჯერ კიდევ სუსტი ხელები ცოტა ხანს თავისუფლათ ამოძრავებდა ნიჩაბს, მაგრამ გავიდა ერთი, ორი საათი და საბრალოდ იგრძნო თავისი უძლურება. ისეთ საშინელ ტკივილს გრძობდა წელში და მკლავებზე, რომ ყოველთვის, როცა უკან გადაიხრებოდა და ნიჩბები შხაპუნით დასრიალდებოდნენ წმინდა, ოქროს ფერათ შედებილ ტალღებში, ასე ეგონა მეტს ვერ აიტანდა, ვერ მოინაცვლებდა მეორეჯერ ნიჩაბს, ისე გამოეწვია არაქათი. მაგრამ რა უნდა ექნა? თავს ძალას ატანდა და ნიჩაბი ისევ გადაჰრიდა ჯერ ჰაერს, მერე ისევ შხაპუნით ჩაყოფდა წყალში თავს და ნავიც თუმცა კუს ნაბიჯით, მაგრამ მაინც წინ მიცოცავდა. ბოლოს, როგორც იყო, ნავის ცხვირზე უძრავათ მჯდომმა ბაბუამ წაილაპარაკა:

— გეყოფა, ანდრო!

გახარებულმა ანდრიამ მეორეჯერ არ დააცალა გაემეორებია სიტყვა, უცებ მოსცილდა ნიჩბებს მარდის ნაბიჯით და დაჯდა ბაბუას ადგილზე. ბაბუა კი მოუჯდა ნიჩბებს და დაიწყო ჯინიანათ მოსმა. ამასობაში ანდრო მესაქვს მაგივრობას ასრულებდა, აცქერდებოდა პატარა ტალღებს, რომელნიც ნიჩ-

ბებისაგან რგოლებათ გარბოდენ; უყურებდა ბაბუას როცა-
 დრო-დროზე, მწყობრათ დაიხრებოდა წინ, შემდეგ ისევ
 გაიმართებოდა; იწმენდდა ოფლისაგან დასველებულ სახეს და
 ამ დროს სიამოვნებით ეძლეოდა მოსვენებას.

ზღვის კიდიდან ამოიმართა მზე და წყლის ზედა პირი
 ვაანათა ბრწყინვალეთ. აშკარა იყო, რომ დღევანდელი დღე
 სიცხიანი დადგებოდა; არსაიდან სუსტი ნიავეც არა ჰქროდა.
 ყოველგან სიჩუმე, სიჩუმე რომელსაც მხოლოდ ნიჩბის ხმა-
 ურობა არღვევდა.

ზღვიდან მალე ამოჰყვეს თავები მრგვალ მოტივტივე ნა-
 ფოტებმა, რომლებზედაც დამაგრებული იყო ბადე. მენავეები
 მიუახლოვდენ ერთ ასეთ ნაფოტს და ფრთხილათ ასწიეს იგი,
 შემდეგ ნავითვე დაიხიეს უკან და დაუწყეს ბადეს გადასინჯვა-
 ბადე დიდი იყო, რამდენიმე საყენი ჰქონდა სიგრძე. ან-
 დროს, რომელიც მთელი სხეულით გადაწოლილი იყო ნავი-
 დან, უხაროდა ანკარა წყალში ყურება, რომელშიც დრო-
 გამოშვებით რალაც გაიეღვებდა თეთრათ და ერთი კიდიდან
 მეორემდე შეანძრევდა ბადეს. შემდეგ გამოჩნდებოდა ბადის
 უბეში ლაყუჩებით გახლართული თევზი, რომელიც შხაპუნით
 ასხამდა ყოველ მხარეზე წყალს. ანდრო დაავლებდა ხელს,
 სიჩქარით ჩაუყაფდა ნაზ ლაყუჩებში თითს და ფრთხილათ
 გამოადრობდა შიშისაგან დარეტიანებულ თევზს, რომელსაც
 იქავე ნავის ფსკერზე დასხმულ წყალში ჩაუძახებდა. იგიც
 ტკივილებისაგან თავზარდაცემული დაიწყებდა აქეთ-იქით
 ფართხალს, წყლის კორიანტილს ააყენებდა თავის გარშემო
 და ანგარიში ვერ მიეცა თუ რა დაემართა, ან რათ გაჩნდა
 ასეთ ვიწრო ადგილას. ყოველ ღონისძიებას ხმარობდა თავი
 დაეხწია განსაცდელისაგან, მოშორებოდა იმ ადგილს, სადაც
 სული ეხუთებოდა და საბრალოთ იბერავდა გასისხლიანებულ
 და დაზიანებულს ლაყუჩებს.

მზე უფრო მაღლა-მაღლა იწევდა და სიცხეც რაც დრო
 გადიოდა, უფრო და უფრო ძლიერდებოდა. ზღვა, რომელიც
 დაღალულ არსებას მოგაგონებდა, უმწყვოთ შეჰყურებდა თორ-
 წესავით გახურებულ ცას. ანდრო ძლივს იბრუნებდა სულს

სიცხისაგან, და მარტოობისაგან თავ-მოებზრებული თევზები
 ემუსაიფებოდა.

— ა-ა-ა! შე ლიფსიტა გრძელ კუდიანო, — ეუბნებოდა
 თევზს, — მოითმინე... კარგათ რომ მოიშაშხები მარილში, მა-
 შინ აღარ იხტუნავენ ასე!.. უყურეთ ამას, ამ ეშმაკს! ახ, შე
 მელაკუდა შენა! აბა, ჩადი ნავში! ასე... ოჰო! ეს ქანარია:
 გამარჯობა შენი შე დიდ მუცლიანო... დახე, როგორ გასი-
 ებტულა... აბა გამოძვევ ჩქარა, ჩქარა... გამძლარა და ისე გა-
 სიებულა, რომ მუცელი არ გამოიტია ბადის უბიდან... ა,
 შე ეშმაკო! გამოძვევრი-მეთქი!.. — და ანდრომ გამოათრია ძა-
 ლით უშველელი თევზი და ძლივს-ძლივობით ასწია ზევით.

— ბაბუა! აი, აი, შეხედე რა მუცელი აქვს!

მაგრამ ვერ მოასწრო ბაბუამ პირის გაღებაც კი, როცა
 ქანარი განცვიფრებული თავის მდგომარეობით, უცებ გონს
 მოვიდა, დაიკლაკნა ძლიერათ და გაუცურდა ხელიდან გაუ-
 ფრთხილებელ ბავშს, შემდეგ მარდათ ჩაიყურყუმელავა წყალ-
 ში და თვალის დახამხამებაში მისი კვალიც არსად სჩანდა.

აი სწორეთ მაშინ გაისმა ჰაერში ანდროს ყვირილის ხმა,
 მაშინ იყო ბაბუა რომ უხმოთ დაიძრა თავისი ადგილიდან
 გაფისული თოკით ხელში და რამდენიმე ათეული უთავაზა
 ცელქ ბავშს.

II

ანდროს დედ-მამა არა ჰყავდა. რაც ახსოვს თავისი თავი
 იგი სულ ბაბუა აგაფონთან ცხოვრობდა, თეთრ ქოხში, დი-
 დი ბზის ქვეშ. აქიდან ერთის მხრით მოსჩანდა ქვიშიანი ნა-
 პირი და ზღვა, მეორეს მხრით — სანამდისაც თვალი მიუწვდე-
 ბოდა — უტყეო, მოლიპული, გადამწვარი და გამხმარი ბალა-
 ხით დაფარული ველი.

თორმეტი წლის წინათ ამ ქოხში ცხოვრობდა ბაბუა
 აგაფონი თავისი ოჯახით: ცოლით და ხუთი ბავშვით;
 მაგრამ სახადმა ბავშვები ერთ კვირაში ყველა დაუხოცა და
 მას შემდეგ შვილი არ ჰყოლია.

ერთხელ, ზამთარში ორივე ცოლ-ქმარი კერძს ვიწრო
 ისხდნენ და ცეცხლზე თბებოდნენ. აგაფონი, დაღვრემილი რა-
 ლაცას ფიქრობდა და უხმოთ ბადეს ასწორებდა; მისი მეუღლე
 კი ცეცხლთან ფათურობდა. უცებ ვიღაცამ დააკაკუნა. აგა-
 ფონმა გააღო კარი და გამოჩნდა ძონძებში გახვეული ქალი,
 სულ ერთიანათ თოვლით დაფარული. საბრალოს სიცივისა-
 გან სახე გალურჯებოდა და მთელი სხეული უკანკალებდა;
 ხელში მკერდზე მიყრდნობილი ეჭირა პაწაწინა ბავში; ისიც,
 როგორც დედა, ძონძებით დაფარული და ერთიანათ გალურ-
 ჯებული. საწყალი ბავში არ ტიროდა. ძლივს მოიბრუნა სა-
 ბრალო ქალმა ენა და სთხოვა შეეშვათ სახლში, რომ ღამე
 გაეთენებია. მაშინვე ცეცხლს მოუსვეს და აქამეს. ბავში გათბა
 თუ არა, ქოხი ტირილით გააყრუა და აგაფონის ცოლი
 ცრემლებს წინსათარით უწმენდდა; ალერსით და მოფერებით
 ეპყრობოდა სხვის შვილს, რადგან თვისი დაკარგული ბავშვები
 აგონდებოდა.

ქალმა სთქვა, რომ ორლოვის გუბერნიიდან მოდიოდა,
 ყუბანს მიდიოდა ქმრის საძებრათ, რომელიც ნახევარი წელიწადი
 იყო რაც წასულიყო და მას შემდეგ არც ავი და არც კარგი
 არაფერი ისმოდა მისი. ფული, რომელიც დაუტოვა თავის
 ცოლს წასვლისას, გამოლეოდა და მეტი რა გზა ჰქონდა,
 უნდა მოენახა იგი. გზაზე საბრალო ქალი იძულებული
 იყო მოწყალებით ერჩინა თავი; რკინის გზებზე კეთილ მო-
 ხელეებს უბილეთოთ მოჰყავდათ და სადაც რკინის გზა არ
 იყო, იქ—ეტლით ზოგიერთ ღვთის მოყვარე ადამიანებს. ასე
 წვალებით, როგორც იყო, იესკამდის მოეწია. იქიდან დი-
 ლაზე აღრე გასდგომოდა გზას და გზა-კვალიც დაბნეოდა.
 ამასობაში მოასწრო სიბნელემ, გრიგალიც თან დაერთო და
 უკვე სიკვდილისათვის ემზადებოდა ორივე დედა-შვილი,
 რომ უცებ დაინახა ქოხი და ცეცხლი.

ღამით საბრალო ქალი შეახურა, ბოდავდა, ვერ ისვენ-
 ნებდა საწოლში და ხანდახან კიდევ დაიკვილებდა. აგაფონის
 ცოლმა სამჯერ ასხურა და დააღვივნა ნაკურთხი წყალი,
 მაგრამ ვერაფერმა უშველა; უფრო და უფრო უარესად ხდებ-

ბოდა და მეორე დღეს, საღამოს უფალს მიაბარა საბრძოლველად სული.

ანდროს დედა არ ახსოვდა; მას მხოლოდ ძლივს აგონდებოდა გულკეთილი მოხუცი ქალი, რომელიც მას ბანდა, აქმევდა, ასმევდა და არწევდა ჭერზე ჩამოკიდებულ აკვანში. მას ახსოვდა აგრეთვე, როცა ოთხის წლისა იყო, მოვიდენ ვილაც ოთხი კაცი, აიღეს მოხუცი ქალი იმ ტახტიდან, სადაც ეძინა, სანთლებს მოუკიდეს, მერე დასდევს ხატებს ქვეშ. შემდეგ ასწიეს და სადღაც წაიღეს. ეს ახსოვდა მხოლოდ და შემდეგ კი გულკეთილი ქალი არსად უნახავს. მას შემდეგ ანდრო დარჩა აგაფონთან მარტო. ახსოვდა აგრეთვე რომ, როცა ბაბუა მოემზადებოდა ზღვაში წასასვლელათ, წაიყვანდა მას მახლობელ სოფლათ, რომელიც ზღვის ნაპირიდან სამ ვერსზე მდებარეობდა და მიაბარებდა თავის ნათესავ მოხუცებულ ქალს. როცა ანდროს ექვსი წელი შეუსრულდა, ბაბუას თან მიჰყავდა სათევზაოთ; ანდრო ეხმარებოდა მას, ეძინა ნავის ცხვირზე ბაბუასაგან გაშლილ ჩალაზე, ზევით კი ფრინველები დანავარდობდენ, მზე ანათებდა და ტალღები შხაპს აკურებდა.

როცა კი შვიდის წლის გახდა, მაშინ ნავზე ძილს თავი დაანება და მისი მოვალეობაც გაიზარდა: იგი ეხმარებოდა ბაბუას ყველაფერში. ადრე აღებოდა, ასე დილის სამ საათზე. ანდრო ცივი წყლით სახეს გაიგრილებდა, შემდეგ შეიხოცდა პირს სახელოთი, პირჯვარს გადაისახავდა ქოხის იმ კუთხეში, საიდანაც დილის მოციმციმე ვარსკვლავი ბრწყინავდა, იტყოდა „მამაო ჩვენოს“ და „წმინდა ხარ, წმინდა ხარ“-ს, რადგან მეტი ლოცვა არ იცოდა, —ისიც შეცდომით. შემდეგ გაახურებდა ფეხს, გაფცქვნიდა კარტოფილს, მოხარშავდა თევზს. როცა ისაუზმებდენ გაეშურებოდენ სათევზაოთ.

როგორც ზღვაზე, ისე შინაც. იმდენს ამუშავებდა ბაბუა ანდროს, რამდენსაც თვითონ მუშაობდა: იალქნის გასწორება, ნიჩბის მოსმა, ბადის შეკეთება, ბაწრების თავის მოყრა, წყლიდან ამოტანა, წყალში ბადის ჩაშვება, თევზების ამოკრეფა და მათი ანკესებიდან გადმოსხმა, ნავის გაფისვა და სხვა. ამას ყველაფერს შეჩვეული იყო ანდრო. იგი იძულებულ

ბული იყო ყველაფერი გაეკეთებინა, თუმცა არაქათი ელეოდა აუტანელი შრომისაგან. სულ პატარა, უმნიშვნელო შეცდომისათვის ბაბუა საშინლათ სჯიდა საბრალოს. საკმარისი იყო თავის დროზე ან არ გაეშალა, ან არ დაეკეცა იალქანი, ან საქე, როგორც საჭირო იყო ისე არ დაეჭირა, ბაბუა უხმოთ დაიძვროდა თავის ადგილიდან, დაუწყებდა სასტიკათ ცემას გაფისული თოკით და სცემდა მანამდი, სანამ არ დაუსისხლიანდებოდა მთელი სხეული, სანამ არ დაუსკდებოდა კანი, ეს კი ისე ხშირათ ხდებოდა, რომ ქრილობა არასოდეს არ უჩებოდა: ძველს ახალი ემატებოდა, ყმაწვილს მზისაგან დამწვარი, გამხმარი სახე ჰქონდა და თვითონაც სუსტი და გამხდარი იყო.

გარეშო ცხოვრება, ბუნება—სულ ერთ ფეროვანი იყო; არც ერთი ახალი სანახაობა, ახალი სურათი არ არღვევდა ამ ერთ ფეროვნებას: მას შეეძლო ენახა მხოლოდ ზღვა და მისი ერთი ნაპირი, ცა და თვალუწვდენელი ტრიალი მინდორი. ნაპირი სრულიათ მოტვლებილი იყო: არც ერთი მცენარე, არც ერთი ხე არ ასხვაფერებდა ამ მოწყენილ არემარეს. მაგრამ ეს ერთფეროვნება როდი იყო ანდროსათვის მომბაბეზრებელი; მას ყველაფერი იტაცებდა, ყველაფერს სინხარულით შესცქეროდა: ველზე გამალებული დაძვრებოდენ სტვენით ციყვები, ჰაერში დაქროდენ შევარდნები და ღინჯათ დასრიალებდენ არწივნი, ზღვასთან. ახლო ისარივით დაქროდა მყვირალი თეთრი დედამთვრალას გუნდი და სწრაფათ აქრობდენ ნაპირზე გადმოყრილ თევზებს; ხანდახან კი ისე გაკადნიერდებოდენ, რომ ხელიდანაც სტაცებდენ თევზს მენავეებს. გაზაფხულზე და შემოდგომაზე საშინელი ჟივილით და ყვირილით აივსებოდა არემარე

მაგრამ ყველაზე უფრო მრავალ ფეროვანი ზღვა იყო ჯგუფ-ჯგუფათ დაცურავდენ სხვა და სხვა ჯიშის და გვარის თევზები. ივლისის ბოლო რიცხვებში ზღვა თითქოს „ყვაოდა“ და განათდებოდა. მკრთალ სინათლეს ჰფენდა თავის გარშემო მთვარის შუქზე პატარ-პატარა ტალღები, რომელნიც ხან ჩქარის, ხან ღინჯის ნაბიჯით მიგორავდენ ნაპირისაკენ,

მაგრამ როცა დაეჯახებოდნენ მას—უკან დაიხვედნენ და შემდეგ ისევ უბრუნდებოდნენ. ასე იყო ყოველთვის, როცა ვინმე ან რამე დაარღვევდა ზღვის მეფურ მყუდროებას. ეს ოდნავ მბუტბავი სინათლე, მყუდროება, ანდროს აგონებდა მიცვალებულებს და დამხრჩვალთ, რომლებმაც ზღვის ფსკერზე ჰპოვეს მოსასვენებელი ბინა.

აგაფონი მოწყენილი და ჩუმი კაცი იყო, მაგრამ როცა ლაპარაკი ზღვისა და შიგ მცხოვრებლების შესახებ ჩამოვარდებოდა, დანაოჭებული შუბლი გაეხსნებოდა, ნაცრის ფერი თვალები გულკეთილ გამომეტყველებას იღებდნენ და თვალებზე ჩამოფარებული წარბები ამ გულკეთილობას აორკეცებდნენ; მაშინ იგი მზათ იყო მთელი ღღე და ღამე ესაუბრნა თავის საყვარელ საგანზე.

— ბაბუა! ამდენი თევზი საიდან ჩნდება?—ეკითხებოდა ანდრო,—იქერენ, იქერენ და მაინც აჰა, რამდენია. ნიჩაბის წვერიც არ ჩაეტევა თავისუფლათ წყალში აქ იმდენი ბადე და ანკესებია.

— შვილო, თევზებს ღმერთი ამრავლებს! ცოტა აქვს ვანა სახელ დიდებულს ადგილი? ამდენი წყალი იმიტომ გაუჩნენია, რომ შიგ თევზებმა იცხოვროს და ჩვენ სარგებლობა მოგვიტანოს.

— თევზმა იცის რომ მას იქერენ?

— აბა არ იცის, შვილო! თევზები, აი სწორეთ როგორც ჩვენ, ისე უამბობენ ერთმანეთს ყველაფერს, მაგრამ აღამიანი კი ვერ გაიგებს მათ სიტყვას, მათ ენას. მხოლოდ ვინც დაიხრჩო და იქ ძვეს ზღვის ფსკერზე იმათ კი ესმის თევზების ლაპარაკი; მაგრამ თევზებს მათი როდი ემინია, რადგან იციან, რომ არაფერ ცუდს არ უზამენ ისინი. ამიტომაცაა, შვილო, რომ ისე ახლო დაცურავენ დამხრჩვალ აღამიანების გვერდით.

ანდრო ფართეთ დაღებულ თვალებით შეჰყურებდა ბაბუას. მას წარმოუდგა ბნელი ზღვის სიღრმე, ზღვის ფსკერი, დალურჯებული, თვალებ დაღებულ მკვდარი, რომლის გვერდით თევზები დაცურავენ, ყლაპავენ მარილიან წყალს და

ერთმანეთს უამბობენ სხვა და სხვა ამბებს. უამბობენ ერთმანეთს ანდროსა და ბაბუაზედაც, უამბობენ რომ ისინიც იქ, ზევით ბადეს შლიან და ნავით დაცურავენ. მას მთელ სხეულში ერთუნტელმა დაურბინა. უწინ, როცა იგი ნავში იჯდა არხეინათ, ვერაფერს ვერ ხედავდა ზღვის ზედაპირის მეტს, არ იცოდა იქ რა ამბავი ხდებოდა, არ იცოდა რა მოძრაობა იყო და არც ფიქრობდა. მისთვის იქ მხოლოდ წყალი იყო და იქიდან ამოჰქონდათ ბადე შიგ მომწყვედელი თევზებით. ახლა კი დაინახა, რომ ეს უშველებელი, საშიშარი სამეფო თურმე სავსე ყოფილა ისეთივე გონივრული არსებებით, როგორც ზევით არიან; რომელნიც თურმე ცდილობენ განსაცდელს თავი დაახწიონ და რომელნიც ერთმანეთს ესაუბრებიან. ზევით ანათებდა მზე, ჰქროდა ქარი, ცას ღრუბლები ეკვრებოდნენ და იქ კი ყოფილა ჩუმი, საიდუმლოებრივი, უცნობი ცხოვრება, რომელიც მტრობდა ანდროს და აგაფონსაც.

— მეუფემ ყველაფერი ბრძნულათ გააჩინა, — განაგრძობდა აგაფონი, — ვამბობთ მაგალითათ: ჭანარი უსიტყვო თევზია და გათავდა... მაგრამ როცა ბადეს ნაპირისაკენ გასწევენ მეთევზეები, გზაზე თუ ახლო-მახლო დახვდა თევზი, შიგ მოჰყვება და ბადესთან ერთათ მიერეკებიან. ვთქვათ, დაიჭირეს ჭანარი: მას ისევ ზღვაში უნდა ნავარდი და მიიწევს იქითკენ მაგრამ როგორც კი იგრძნობს, რომ სადღაც ახლო ბადეა, გაექანება და რაც ძალი და ღონე აქვს დაეტაკება მას, თუ კი ბადე ძველი გამოდგა და ბაწარი დასუსტებული, შენი მტერია, მან ვერ გაუძლოს ჭანარს და ეს ეშმაკი თევზი ხელათ გახტება მეორე კიდით... ყველა თევზებიც მას თან გაჰყვებიან და მეთევზეები მშრალზე რჩებიან. მაგრამ თუ ვერ გახია ბადე და ნაპირამდი მიიტანეს, მაშინ ღრმათ ჩაჰყოფს თავს სილაში და სულგანაბული დაეკვრება მიწას. თუმცა ბადის ტყვია მიძიმეა და ამის წყალობით ღრმათ ზის წყალში, მაგრამ ჭანარი ამას როდი დაგიდევს. ხშირათ ზურგიდან ტყავსაც ააცლის ტყვია, მაგრამ როცა იგრძნობს რომ გადაუარა ბადემ ის მხიარულათ შეინავარდებს და თავი უფლათ გაექანება შუაგულ ზღვისაკენ.

— მაშასადამე, ჭანარი ჭკუიანი ყოფილა?

— მერე როგორი ჭკვიანი! ღმერთი ხედავს, რომ ადამიანი უმოწყალოთ იჭერს თევზებს, იმდენს იჭერს, რომ შეიძლება გაწყდეს კიდევ, მაგრამ ღმერთმა თავის გაჩენილს ჭკუა-გონება მისცა... ადამიანიც ეშმაკი და მოხერხებულია, მაგრამ ჭანარი უფრო ეშმაკია და უფრო მოხერხებული.

ბაბუა ისევ დადუმდა, შუბლი ისევ შეიკრა, წარბები მოიღრუშა და ჩვეულებრივი მრისხანე გამომეტყველება მიიღო.

ორივე დაულალავათ მუშაობდა: მათთვის არც დღე იყო, არც ღამე და არც უქმე; დაჭერილ თევზებს გაყიდდნ და იმ ფულით კი ბაბუა ხელათ დათვრებოდა, სულ არაყსა და ღვინოში ხარჯავდა.

როგორც კი დაბრუნდებოდნ შინ თევზაობის შემდეგ, ბაბუა უბრძანებდა ანდროს მთელი დღე შინ ყოფილიყო, ბადე გაესწორებია, ნავი გაეფისა, ანკესები აეკინძა და სხვ. თვითონ კი წავიდოდა იქვე ახლო სოფელში და სანამ არ დახარჯავდა თევზების გაყიდვით აღებულ ფულს, შინ არ დაბრუნდებოდა.

ანდრო, როგორც კი ბაბუა მიეთვრებოდა თვალთავან ხელათ თავს მიანებებდა ყველაფერს და გარბოდა სოფლის ბავშებისაკენ, დაძვრებოდა ბოსტნებში, იჭერდა ჩიტებს, მოჰქონდა კიტრი, ნესვი, ჩხუბობდა გლეხების ბავშვებთან და ყოველთვის მოინახულებდა ბებიას, სპირიდონის ქალს. ისიც აქმევდა ხაჭაპურებს, უამბობდა ზღაპრებს ავ სულებზე, ალზე, როკაპებზე, ზღვის გადაღმა სახელმწიფოებზე; უამბობდა დიდ ქალაქებზედაც სხვა და სხვა მოთხრობებს.

— იქ სახლები უზარმაზარი და მაღალია, — ეუბნებოდა ბებია, და ხელს ალერსიანათ გადაუსვამდა თავზე ანდროს, რომელიც იქვე იჯდა მის მუხლებთან, ხარბათ ისმენდა ყოველ მის სიტყვას და თან თვალს არ აშორებდა, — იქ სულ მდიდარი ხალხი ცხოვრობს, იცვამენ სუფთათ და მდიდრულათ და მთელი წლოებით არაფერს აკეთებენ.

— თევზებს არ იჭერენ?

— აბა, რას ამბობ! თევზების ქერა კი არა ცოცხის ხელში აღებას არ კადრულობენ.

— მე, ბებო, ბაბუამ ერთხელ ქალაქში წამიყვანა. ვნახე დიდი, მაღალი სახლები; ზღვის ნაპირზე დასეირნობდნენ ქალები და თავი სულ ერთიანათ ფრთებით ჰქონდათ სხვანაირათ მოწყობილი. მერე ერთ ინგლისელ გემზე ვილატკაცს და ქალს რალაცა—ლოულას მზგავსი ეჭირათ ხელში; ისინი გვიყურებდნენ მე და ბაბუას.

ანდრო ცოტა ხანს უხმოთ შეექცეოდა ხაჭაპურებს.

— ბები! საიდან ჩნდებიან წყალში წყლის ტილები? აი მაგალითათ, ნაპირზე რომ ფეხით ქვიშა მოთხარო, აუარებელი ტილები გამოცოცდებიან ხოლმე იქიდან.

— წყლიდან ჩნდება, ჩემო კარგო! ის წყლის უწმინდურებაა. აჰა, კიდევ ჰამე ხაჭაპური.

— ბები! ბაბუამ მითხრა, ვითომ დედა ჩემი ჩვენი ქოხის ახლოს გაიყინაო. მართალია?

— მართალია, ჩემო კარგო! მოკვდა საბრალო... გაიყინა... მერე ავთ გახდა და მოკვდა... ისეთი საშინელი ქარბუჭი იყო... ბნელოდა, ბნელოდა ისე საშინლათ, რომ თვალთან თითს ვერ მიიტანდი. ღმერთმა სასუფეველი დაუმკვიდროს და აცხონოს. შენ მერე აგაფონმა და მისმა ცოლმა აგიყვანეს და გაგზარდეს.. ღმერთმა იმათაც მიუზღოს სამაგიერო. აგაფონის მეუღლე სიკვდილამდი შვილივით გივილიდა... ეებს! საბრალო!..

— ბები, აგაფონი სულ მეჩხუბება! ისე მწარეთ მცემს რომ... თუ კიდევ მცემა მე გავექცევი.

— შენს სასარგებლოთვე გცემს, შვილო.. გაგლახავს და ისევ შეგიცოდებს, შეებრალეები... ჰკუას გასწავლის... შენ კი დაუჯერე.. სულ შენს სასარგებლოთაა.

ბებია იყო ერთათ ერთი ადამიანი, რომელთანაც ანდრო კარგათ გრძნობდა თავს. ბაბუა აგაფონი ყოველთვის დაგლეჯილ-დაწეწილი ბრუნდებოდა შინ და ნახავდა თუ არა მიგდებულ ბადეს, ყველაფერს ისე, როგორც დატოვა, საშინლათ სცემდა ანდროს, რომლის შედეგი ის იყო რომ, საბრალო ბავში ერთი კვირის განმავლობაში ძლივს ინძრეოდა.

შოთა.

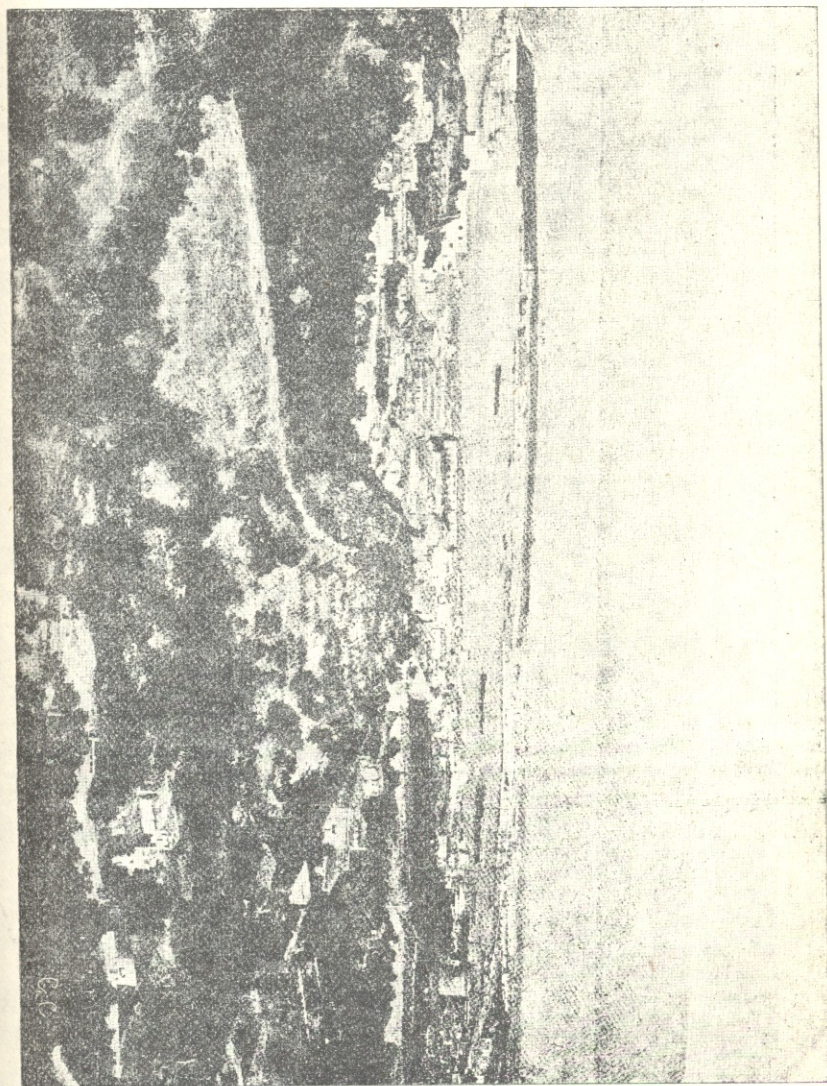
(დასასრული იქნება)

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

მიწის ძვრა სიცილიაში*)

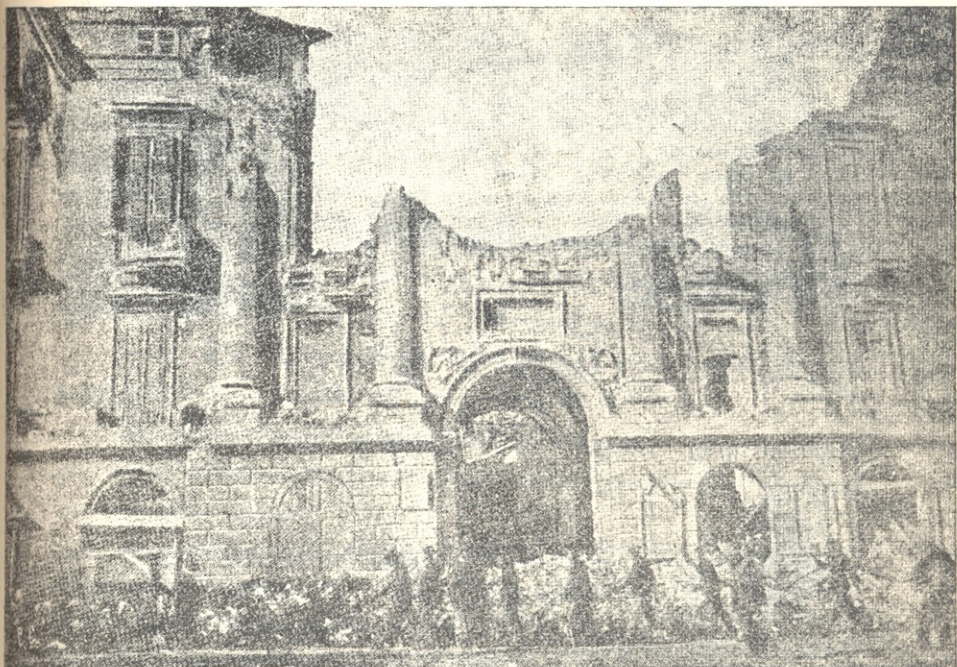
ქალაქი მესანა მიწის ძვრამდე.

*) „ჯეჯილი“-ს იანვრის ნომერში უკვე იყო აწერილი მიწის ძვრა სიცილიაში.

ქალაქ მესხინაში დაზარალებული სასტუმროები.

უზარმაზარი სახლი მესსინაში, სადაც ყველაზე მეტი ხალხი დაიღუპა.

პატარა უბანი მესსინაში, რომელიც სულ ერთიანად დაინგრა და მცხოვრებნი ქვეშ მოიყოლა.

ნ ი ს ლ ი.

(გერმანულიდან)

ზე ის იყო ჩავიდა. ბაყაყები ჩვეულებრივით საღამოს ლოცვას ყიყინებდნენ. ეს გულ-შემაწუხებელი ყიყინი ისე გააჭიანურეს, კაცს ეგონებოდა, თითქოს არ უნდათ ბოლო მოუღონო. ფუტკრები სკაში შედიოდნენ, ბავშვები ტიროდნენ, რადგან ეადრებოდათ დაძინება. ყვავილებს ფოთლები შეეკუმშნათ და მოწყენილათ თავები ძირს ჩაეკიდნათ, ფრინველებს ნისკარტი ფრთებში ამოედოთ; მშველი მაღალ, ნორჩ ბალახში ჩაწოლილიყო და მისცემოდა განსვენებას.

არე-მარე თან-და-თან წყნარდებოდა. ღამეც მოიპარებოდა. მხოლოდ მღვდლისა და ექიმის სახლში-ღა ბეუტავდა სინათლე, გლეხების კარ-მიდამოში-კი სიბნელე სუფევდა. გლეხები ზაფხულობით აღრე დგებიან და აღრეც იძინებენ.

ცა ნელა-ნელა ვარსკვლავებით იჭედებოდა და მთვარეც თან-და-თან მაღლა იწევდა. სოფელში დრო-გამოშვებით ძალის ყეფა-ღა ისმოდა, ეტყობა ამას სიზმარში რაღაცა ვლანდებოდა, თორემ საყფი არა იყო-რა.

— არის აქ ვინმე?—იკითხა ნისლმა. მაგრამ პასუხის მიმცემი არავინ იყო, რადგან იქ არავინ მოიპოვებოდა.

ნისლი თავის ნათელ და სუბუქ სვეტებით ჩამოეშვა. იგი მინდვრის მიდამოებში ხან მაღლა და ხან დაბლა აიწე-

ჩამოწვებოდა. ცოტა ხანი-კი დაწყნარდა, მაგრამ მერე ისევ იწყო თავისებური მოძრაობა. ხან ტბას გადაეკრა, ხან ტყეს და გულ-უხვად აღბობდა მის შტო-ფოთლებს. ვისაც-კი ესტუმრებოდა, ყველას ბურუსით მოიცავდა ხოლმე.

— ვინა ხარ, ძმობილო? — ჰკითხა ღოღოცოფამ, *) რომელიც იქვე ოშხივარს უშვებდა.

ნისლმა არ მისცა პასუხი და განაგრძო თავისი ცელქობა.

— მე გეუბნები, მითხარი: ვინა ხარ შენ? — ხელმეორეთ ჰკითხა ღოღოცოფამ, — და რადგან არ მიპასუხებ, ამიჯრიდან მეცოდინება, რომ შენ ძალიან უზრდელი არსება ხარ.

— მე შენ ისეთ ბურუსს შემოგახვევ, რომ სულ კანკალი დაგაწყებინოს, — მიიძახა პასუხად ნისლმა.

მან თავისი მუქარა სისრულეში მოიყვანა და ღოღოცოფას ისეთ სიმძიმით ჩააწვა, რომ მისი ფოთლები ნესტიით მთლად დაალაპლაპა.

— ვაი, ვაი, — საცოდავის ხმით იძახდა ღოღოცოფა, — მომაცალე, მეგობარო, შენი მძლავრი თითები; მე ისევ ვგრძნობ, თითქოს წყალში ამოულაღლაღებია. შენ მართლა კი არ უნდა განრისხებულყავი ჩემ შეკითხვაზე, ვინა ხარ მეთქი.

ნისლმა ისევ ზევით აიწია.

— მე ვინა ვარ? — ჰკითხა მან, — თუნდა გითხრა კიდევ, სულ ერთია, შენ მაინც ვერას გაიგებ, ვინა ვარ მე.

— აბა სცადე, იქნება გავიგო.

— მე მეძახიან ყვავილის ნამს, ცის ღრუბელს და მინდვრის ნისლს.

— როგორ? — გაკვირვებით შესძახა ღოღოცოფამ, — თუ შეიძლება, მეორეთ გაიმეორე შენი ნათქვამი, ნამს მე კარგად ვიცნობ: ის ყოველ დილით ჩემ ფოთლებზეა, მაგრამ შენ რომ იმას არ გეცხარ.

— დიახ, მე ნამიცა ვარ, — სთქვა ნაღვლიანად ღრუბელმა, — სწორედ იმიტომ არაფინ მიცნობს, რომ მე ჩემ სიცოცხლეში ბევრ ცვლილებას განვიცდი. მე ხან ნამათ მოვევლინები ხოლმე დედა-მიწას, ხან წვიმათ, ხან-და-ხან ტყეში ცივ

*) ღოღოცოფა პტყელ ფოთოლა მცენარეა, რომელიც წყლის პირას იზრდება.

კამკამა წყაროებად მოვლივლივებ ხოლმე. როცა საღამ-საღამ-ობით მინდვრათ ვიმყოფები, ხალხი ამბობს, რომ ნისლმა მალლა აიწიაო.

— საოცარი ამბავია, — სთქვა ღოლოცოფამ, — თუ ღმერთი გწამს, მაგის შესახებ კიდევ მიაბე რამე. ღამე დიდია და სხვა არა იყოს-რა ცოტათი თავს მაინც შევყოლიებ.

— სწორეთ, რომ ეს ძალიან სამწუხარო ამბავია, — უბასუხა ნისლმა, — მაგრამ მე შემძლიან მაინც გიამბო.

ამ სიტყვებთან ერთად იწყო მან ჩამოწოლა, მაგრამ ღოლოცოფა გაჰქანდა და ნისლიდან გაინთავისუფლა ფოთლები.

— თუ შეიძლება, ცოტა მოშორებით იყავი ჩემგან, — უთხრა ღოლოცოფამ, — იმ დრომდის მაინც, სანამ წესიერად გამეცნობოდე. მე ჩვეულებად არ მაქვს ვისმეს დაუმეგობრდე; სანამ კარგათ არ გაეცნობ.

ნისლიც ცოტა მოშორებით ჩაიკრიბა და ასე დაიწყო:

— მე ძირს, დედა-მიწის გულში ვარ დაბადებული, გაცილებით უფრო ღრმათ, ვიდრე შენი ფესვებია. დიდხანს დაფარულათ ვიმყოფებოდი, შემდეგ, ერთ მშვენიერ დღეს მზის სხივებმა გორაკის ფერდობებში აგვიტაცეს დამერწმუნე, ჩემთვის დიდი სიამოვნება იყო, როცა ტყეში დავიარებოდი; მშვენიერად გადავდ-გადმოვდიოდი ქვებზე და მივეჩქარებოდი ერთი ნაპირიდან მეორისაკენ. ამ დროს მესმოდა მშვენიერი პატარა თევზების ფორთხიალი. დახრილი ხის მწვანე შტოები მშვენიერად მოჩანდნ წყაროს სპეტაკ სარკეში. დიახ, სასიამოვნო, ბედნიერი დრო იყო ეს ჩემ სიცოცხლეში!

— მე შემძლიან კიდევ მოვესწრო შენ ხელმეორედ ნისლად გადაქცევას? — ჰკითხავდა მოუთმენლად ღოლოცოფა, — წყაროსაც კი ვიცნობ, როცა სრული სიჩუმეა, მე აქ მესმის მშვენიერი ჩანჩქარი.

ნისლმა ცოტათი აიწია და დაიწყო მინდვრად ცელქობა-ცეკვაობა, მერე უკანვე მოუბრუნდა ღოლოცოფას და განაგრძო თავისი ამბავი:

— მთელი ამ ქვეყნის უბედურება იმაში მდგომარეობს, რომ ჩვენ არა ვართ კმაყოფილები იმით, რაცა გვაქვს. მაგა-

ლითად, ჩვენ მივდივართ სულ ქვევით და ბოლოს ჩავდივართ ერთ უშველებელ ზღვაში, საცა წყლის ზედა პირზე ქანაობს ზღვის ვარდი და იქვე მახლობლად საამური ლერწამი. ზღვა სარკესავით იყო, ჩვენ-კი, გვსურდა თუ არა, უფრო დაბლა უნდა ჩავსულიყავით. იქ საშინელი სიბნელე და წყვდიადი იყო. არ შემეძლო ხანგრძლივად გავჩერებულიყავ, გული მწყდებოდა და მენატრებოდა მზის სინათლე; მაგრამ მალე ისევ ანკარა წყაროში ამოვყავ თავი და ჩვეულებრივად ვჩანჩქარებდი. აქ, ზევიდან დამაცქერდენ ხის ხავერდით მწვანე ფოთლები და ეშხით მეთამაშებოდენ. მე მინდოდა ისევ მზისთვის პირც-პირ მეყურებინა და ავცურდი ზევით. მაგრამ ვაი უბედურებას! ცხარე მზის სხივებმა ისე ამიწვა ზურგი, რომ სულ თავ-ბედს ვიწყევლიდი, ვნანობდი, ნეტა რისთვის ამოვვდი და ზღვის ძირში არ დავრჩი მეთქი.

— რასაც შენ ამბობ, ეგ სრულებითაც საყურადღებო არ არი ჩემთვის, — მრისხანედ შენიშნა პამიდორმა, — შენ ერთი ეს მითხარი, მალე თუ მოინისლებთ.

— მზათა ვარ, — სთქვა ნისლმა და კიდევ გადაეფარა მის ფოთლებს. მაშინ ყველამ იგრძნეს და გაარჩიეს ვინც იყო ეს მოლაპარაკე.

— ვაი, ვაი! — შეჰკვივლა ლოლოცოფამ, — ჩემო გულითა-დო მეგობარო, თუ შეიძლება, ცოტა შორს დადექი და იქი-დან გააგრძელე შენი თავ-გადასავალი.

— ერთხელ, საღამოთი, როცა მზე ჩაესვენა, — განაგრძო ნისლმა, — ისე სუბუქად ვგრძნობდი თავს, რომ არ ვიცი რათ მინდოდა ზღვას მოვშორებულიყავ და მოვშორდი კი! უცბად საღამოს ნიავეა დამბერა და ამიტანა მალლა ზეცისაკენ. იქ მრავალი ჩემისთანები დამიხვდენ და ჩემსავით განცვიფრებულნი დაჰყურებდენ დედა-მიწას. ჩვენ ღრუბლებად გადავიქვეცით, გესმის შენ?

— ეს ცოტა არ იყოს, ძნელი დასაჯერია, — გაიფიქრა ლოლოცოფამ.

— ყოველივე ეს ქეშმარიტებაა, — უპასუხა ნისლმა, — მომისმინე ერთი. შემდეგ დავგიქროლა ქარმა და ავვისროლო

ჰაერში უშველებელ მანძილზე. ბოლოს ქარმა დაეპარა მთელს და მიგვანება თავი. ამის შემდეგ შხაპუნა წვიმათ გადავიქცით და ჩამოვცვივდით მიწაზე. ყვავილები სწრაფ მოიკუმშენ, ფრინველები გაეშურენ ბუდისაკენ, მხოლოდ ბატები, იხვები მხიარულობდენ, წვიმის წყალში ჭყუმბალაობდენ. ჰო, გლებსაც ძალიან უხაროდა, რადგან მისი ძირის მოსავალიც ძალიან საჭიროებდა წვიმას, მას ოდნათაც არ აწუხებდა დასველება. სხვათერვ კი უნდა გაგიტყდეთ, რომ დიდი ალიაქოთი გამოვიწვიეთ.

— მაშ, ასე, შენ ბოლოს წვიმათ გადაიქცე, — უთხრა ლოლოცოფამ, — ნუ თუ მაგდენი საქმე გაქვს?

— დიახ, მე სრულიად მოსვენება არა მაქვს, — სთქვა ნისლმა.

— მაინც ჯერ ვერ გავიგე, როგორ იქეც ნისლად, — სთქვა ლოლოცოფამ, — მხოლოდ შენ კი ნუ გამიწყურები, ნუ გაწიწმატდები, ხომ შენ თვითონ შემპირდი, რომ ყოველიფერს დაწვრილებით გიამბობო. მე მინდა ეგ მთელი შენი ამბავი ხელმეორედ მოვისმინო.

ნისლი ერთ წამს ჩაფიქრდა, მერე ისევ განაგრძო:

— წვიმათ როცა ჩამოვცვივდით, ისევ გაუჯექ შავ მიწას. დიდად მოხარული ვიყავ, რადგან ხელ-ახლად დაუბრუნდი ჩემ შწობელ მიწას. იქ მე უფრო მოსვენებით ვიყავი და არც ბევრი სადარდებელი მქონდა. ჩავეშვი მიწაში თუ არა, იმწამსვე გამომწოვეს ხის ჯირკვებმა და იძულებული ვიყავ მთელი დღე მის ფოთლებ-შტოებში მესეირნა. უჩემოდ სიცოცხლე არც ერთ მცენარეს არ შეუძლიან, მე ვასაზრდოებ იმათ. მხოლოდ საღამოს ველირსე ხიდან განთავისუფლებას. როცა მზე ჩავიდა, მის ფოთოლ-ყვავილებმა ორთქლად გამოგვიშვეს და ჩვენ როგორც სუბუქი ნისლი გავფრინდით ჰაერში. საღამოთი ჩვეულებრივ ჩვენ მინდვრათ დავიარებით, დილით, როცა მზე ამოდის, ბრჭყვიალა ნამათ ვიქცევით და სასიამოვნოთ ვზივართ შენს ფოთლებზე. შენ გაინძრევი; ჩვენ ჩამოვცვივდებით ხოლმე და მაშინვე მივდივართ დედამიწის გულისაკენ, ვიდრე რომელსამე წყაროს არ შევხვდეთ.

ნისლი.

ბით, წყაროს საშუალებით ჩავდივართ ზღვაში, ზღვიდან ჰაერში, ჰაერიდან ისევ მიწაში და ასე დაუბოლოვებლად.

გაათავა ნისლმა თავისი ამბავი თუ არა, ბაყაყმა იწყობტომბა, ჩავიდა იქვე გუბეში დილის აბანოს მისაღებათ. ფრინველებმა მორთეს ტყეში ქიქიკი, მშველიც ხეებს შორის ბლაოდა.

სწორედ ამ დროს მზემაც ამოაშუქა, გაანათა გორაკის ფერდობები და სწრაფ გააბნია ნისლი ცის კამარაში. ამავე წუთს მზის პირველი სხივი ღოღოცოფას დაეცა.

— დასწყევლოს ღმერთმა! მზე უკვე ამოსულა. მე ისევ უნდა შევიკუმშო, თორემ მზე დამაქნობს. სად არის ახლა ნისლი? როგორ გაქრა დედა-მიწიდან?

— მე აქა ვარ, — უთხრა ნამმა, რომელიც მის ფოთლის წვერზე ეკიდა.

ღოღოცოფა საშინელის სიძლიერით შეინძრა და გაიყრევინა ნამი.

მზე-კი დაჰყურებდა ნამს და ბროლივით აბრქყვიალებდა.
თამრო ნაცვლიშვილი.

„კიზუნ-ღეიზინ“

ამბავი იანონელი ბავშვისა, რომელმაც მონდრმა შირველი ვაჭარა
გამხდარიყო იანონაში.

მოთხრობა ჯენზეი მურაისა.

VII. ზღვის მარჯვენა.

სპიტანი კიშიდაიუ წავიდა მეზღვაურების საშოგ-
ნელათ, შეაგროვა როგორც იყო ექვსამდის კაცი,
დაპირდა ერთი ათათ მეტს ჯამაგირის მიცემას და
ამის შემდეგ წავიდა ბუნკიჩისთან და შეატყობინა
ყველა ეს ამბავი.

— მაშ, ახლა ყველაფერი მზათა გვაქს, ხვალ დილით
გაუდგეთ გზას; ეხლავე 10 გრძელ შტანგოუტს*) გამოგზავ-
ნი. თქვენ ესენი გარდი-გარდმო, ჯვარედინათ დააწყეთ გემ-
ზედ და მის ბოლოებზედ მოაბით დიდი ქვები, რომ გემი
ადვილათ არ გადაგვიბრუნდეს, — ამბობდა ბუნკიჩი ჩვეულებ-
რივი გამბედაობით და გამჭრიახეთ. — მე ამას იმისთვის გეუბ-
ნებით, რადგანაც გაგონილი მაქვს, რომ ამგვარათ დამზადე-
ბული გემები, შორეულ მოგზაურობაში, რაც უნდა ცუდი
ამინდი იყვეს, ძალიანა სძლებენ და ზღვის ზვირთების მსხვერ-
პლათ არ გახდებიან ხოლმე. იედოში ამ საკუნძულო გემებს
„ზღვის ბელურებს“ ეძახიან.

ბუნკიჩის ამისთანა გამჭრიახობით ვაკვირვებულმა კიში-
დაიუმ სთქვა:

— მართალი ბრძანებაა თქვენი ნაამბობი, სწორეთ ეხლა
მაგონდება, რომ ასე მორთულ გემებს დიდი მნიშვნელობა
აქვს მოგზაურობაში, ამგვარათ მომზადებული გემები მე თვი-
თონ მინახავს იზოს პროვინციისაკენ მიმგზავრებული. ამისთა-

*) დიდი ხე, კოჭა.

ნა გემებს ზღვის ტალღები და ქარი სრულიათ ვერაფერს დააკლებს.

— ეხლა, ბატონო კიშიდაიუ, — სთქვა ბუნკიჩიმ, — საქმე ასე უნდა მოაგვაროთ: ამ გემს ხომ „ტენჯინ-მარუ“ ჰქვია. მაგრამ, რადგანაც ამისთანა საძაგელ ამინდში შეედივართ ზღვაში და შესაძლოა იგი მიფშენიტ-მოფშენიტოს ზღვის ტალღამ, ამისთვის საჭიროთა გემს სახელი გამოუცვალოთ და უწოდოთ „იურეი-მარუ“ ანუ გემი-მოჩვენება. ჩვენც შავიმოსნეთ თეთრ ტანისამოსში და თავები მკვდრებათ წარმოვიდგინოთ. ამ მდგომარეობაში რაც უნდა შეგვემთხვას, გემის მხლებლებს ვერაფერი შეაშინებს, რადგანაც „მკვდარ“ ადამიანს არ შეუძლიან იგრძნოს შიში სიკვდილისა...

კაპიტანი დასთანხმდა ამაზედ და სთქვა:

— ეს კარგი აზრია!

ქაბუკის ამგვარ მამაცობით გამხნეებული კაპიტანი დაბრუნდა შინ და გადასცა მეზღვაურებს ეს სიტყვები. ესენიც სიამოვნებით მიეგებნენ ამ განკარგულებას და მზათ იყვნენ ამ ქაბუკის გულისათვის ყველა ხიფათს და მოულოდნელ შემთხვევას გამკლავებოდნენ უკანასკნელ სისხლის წვეთამდის.

ბუნკიჩიმ მაშინვე დაავალა მხატვარს იალქანზე წაეწერა ჩინურათ, მსხვილი ასოებით: „იურეი-მარუ“ და დაიკოკუის სავაქრო სახლს შეუკვეთა თეთრი ტანისამოსი.

— ბუნკიჩი! — უთხრა ვაქარმა, — ნეტა რა საჭიროა თქვენთვის ამდენი თეთრი ტანისამოსი? რა აზრი აქვს ამის ჩაცმას?

ბუნკიჩიმ სიცილი ვერ შეიკავა და ასე უპასუხა:

— ჩვენ ყველანი ერთათ შეიძლება ამ აზვითებულმა ზღვამ ჩაგვთქას; ძალიან ეჭვი მაქვს, რომ ეს ასე არ მოხდეს და ისე არა სჯობია, წინათვე ყველამ მკვდრებათ წარმოვიდგინოთ თავი. ჩვენს გემს „იურეი-მარუ“ დავარქვი. შევიმოსნებით თეთრი ტანისამოსით, ნოვობამთ ყელზედ ცუდაბუკურს *) და სამ კუთხეთ გამოჭრილ ქალაღს შუბლზე მივიმაგრებთ, როგორც მკვდრებს უშვრებიან ხოლმე.

*) დიდი ჰისა, რომელსაც იაპონიაში გარდაცვალებულს, დამარხვის დროს, ყელზედ მოაბამენ ხოლმე.

— რა საშინელებას სჩადიხართ!— წამოიძახა ვაჭრის მეუღლემ, რაღაც საიდუმლო გრძნობით გატაცებულმა.

ქალიშვილმა ჩოჩომაც წამოიძახა:

— მომეციო და მე შეგიკერავო მაგ თეთრ ტანისამოსს.

— გულითა გმადლობოთ,— მიუგო ჭაბუკმა, — მისი შეკერვა უკვე სხვას შეუკვეთე.

— გემუდარებით, მომეციო რომ შევკერო,— სთქვა ქალიშვილმა, — ეს იქნება უკანასკნელი...

ბუნკიჩის ამის შემდეგ უარის თქმა ვეღარ შეეძლო და დასთანხმდა.

ვაჭარმა ამ ხანობაში წამსვლელებს დიდი ღზინი გადუხადა. მაგიდაზედ ნაირ-ნაირათ ტკბილეულობა დაუღაგა, მოიტანა საკიც და ასე მიმართა სტუმრებს:

— თქვენ ხვალ მიდიხართ აქედან, გილოცავთ გზასა, გისურვებო მშვიდობიანათ იედოში მისვლას და თქვენი სურვილის აღსრულებას.

დადგა წასვლის დღეც. დილა აღრიანათ ბუნკიჩი გამოემშვიდობა დაიკოკუის სავაჭრო სახლის მოსამსახურეებს, ჩაიცვა ქალიშვილი ჩოჩოს მიერ შეკერილი თეთრი ტანისამოსი და გასწია ზღვისაკენ. ვაჭარი, მისი ცოლი და ქალიშვილიც გაემშურენ იქითკენ, რომ თავისი თვალით ენახათ, თუ როგორ შევიდოდნენ იგინი ზღვაში. იქაურმა მცხოვრებლებმა გაიგეს თუ არა ბუნკიჩის მოგზაურობის წადილი, დიდი, თუ პატარა, ღარიბი, თუ მდიდარი ყველა იქითკენ მიემშურებოდა. ყველას უნდოდა ბუნკიჩისათვის გზა მშვიდობისა ეთქვა და მადლობა გადაეხადა ამ გამბედაობისათვის.

ბუნკიჩი გამოეთხოვა ყველას, ჩაჯდა ნავში და სწრაფათ „იურეი-მარუს“ ერღოზე ავიდა. ნაპირზე მდგომნი კიდევ ერთხელ შეეცადნენ მათ უკანვე დაბრუნებას, მაგრამ ვერაფერი გააწყეს. ბუნკიჩიმ ნიშანი მისცა— ღუზა აემართნათ, აფრა გაეშალათ და აემოძრავებინათ გემი. გემიც დაიძრა. ნაპირიდან ხალხი ხელებს უქნევდა მეზღვაურებს. დასავლეთის მკაცრმა ქარმა დაჰკრა გემს და უზარმაზარმა ტალღებმა მოაშორეს იგი ნაპირს კარგა დიდ შანძილზედ.

კიბუნ-დეიზინ

თუმცა „იური-მარუს“ აფრები მის სიგრძის შვიდს მე-ცხრედს უდრიდა, მაგრამ იგი ქარის მეოხებით ისარივით მიჰქროდა აღმოსავლეთისაკენ. საშინელი სისწრაფით გაიარა კუმანის ზღვა და იეზეს ზღვაში შევიდა. საღამო იქნებოდა, როდესაც იგი ცნობილ იენშიუ-ნადას მიუახლოვდა, ქარმა იმატა და წვიმა წილვარივით ასხამდა. მთის ოდენა ტალღები მიდი-მოდოდა შორე ოკეანედან და გემს, როგორც ნაფოტს ისე ათამაშებდა; მეზღვაურები ამასა გრძნობდნენ, თითქო სულ ძირსა და ძირს მიდიოდნენ, ზღვის უფსკრულში. ამისთანა ზღვის სანახაობით იგინი სასოწარკვეთილებამ შეიპყრა. წინეთ რომ იმედიანათ მუშაობდნენ, გულიანათ, უშიშრათ, ახლა კი ამათ ყოველივე გონი გამოვლიათ და გულხელ დაკრეფილები იდგნენ ერთს ადგილას. კაპიტან კიშიდაიუს კი გული არ გასტეხოდა: იგი კვლავინდებულათ ფაქურობდა, მიდი-მოდოდა, მეზღვაურებს ამხნევებდა. ბუნკიჩი, ვანიზამ-კოზო, სრულებით არაფრათ აგდებდა ზღვის ამისთანა მდგომარეობას და თავისი მაგალითით სხვებსაც სულს უღვამდა.

— ვაშა! აბა ეგრე. ხვალ იედოს მივახწევთ. აბა, ყოჩაღათ! გამხნევდით, მუშაობას მოჰკიდეთ ხელი და დაპირებულზედ უფრო მეტ გასამრჯელოს მიიღებთ!

ამის შემდეგ მეზღვაურებს ფული დაურიგა ბუნკიჩიმ და ესენიც უკანასკნელ ძალას იკრეფავდნენ და თავ-განწირვით მუშაობდნენ.

ამასობაში ჩამოღამდა კიდევ. ქარმა იმატა; ზღვა და ქარის გრიალი შეერთდა, თითქო პირობა მიუციათ ერთმანეთისათვის, რომ მიწაცა და ცაც ჩანთქან თავისი ძლიერებითაო.

მეზღვაურებს თანდათან მხნეობა. ელეოდათ და ერთი მათგანი კიდევაც გაიძახოდა:

— აი, სწორეთ ამისთანა ღამეში შეიძლება ვანიზამის მსგავსი რაიმე არსება გაჩნდეს ამ აზვირთებულ ზღვაშიო! ამაზედ მეორე უპასუხებდა:—მეც როგორღაც გული მეთანაღრდება და ძარღვების სისუსტესა ვგრძნობო.

— აბა, ყოჩაღათ, ჩემო ძმებო, ცოტა მოთმინება კიდეც, — გაიძახოდა ბუნკიჩი და ურიგებდა კიდეც ფულს.

— თქვენ ვანიზამის გეშინიანთ არა? მე კი ამას ვფიქრობ, რომ ვანიზამს უფრო ჩემი უნდა ეშინოდეს, რადგანაც მე ვანიზამ-კოზო ვარ. გამხნევდით, ნუ ხართ შშიშრები, გარწმუნებთ, რომ აქ არაფერი საშიში არა არის რა.

მეზღვაურები ცოტა კიდეც გამხნევდნენ და წამოიძახეს:

— თქვენ მართალსა ბრძანებთ... თქვენ ხომ ვანიზამი მოკალით და ჩვენც არაფრისა უნდა გვეშინოდეს. გარწმუნებთ კიდეც, რომ ჩვენ ეხლა არაფრისა გვეშინიან.

მაგრამ ამისთანა მხნეობა ბევრხანს არ ვაგრძელებულა. როდესაც ამით გადაჰხედეს ბობოქარ ზღვას, ისევ ისე საგონებელში ჩავარდნენ და გაიძახოდნენ:

— რაღა უნდა ექნათ, რომ აქ უმო-ბოზუ *) გაჩნდესო; ხომ ყველანი ლაპარაკობენ, რომ ეს ბუმბერაზი სწორეთ ამ ოკეანეში ცხოვრობსო.

ბუნკიჩიმ გულ-ნატყენათ ჩაიციანა და გადაჰხედა მათ, მერე აიღო ხანჯალი და უთხრა:

— რაც უნდა არსება გაჩნდეს აქ, აი ამ ხანჯლით სულ ლუკმა-ლუკმა ვაქცევ.

ამ დროს მოდარაჯემ უეცრივ დაიძახა:

— ვაიმე, ვაიმე! ზღვის დევი მოდის ჩვენკენ! — გამოიქცა და ამხანაგებთან ერთათ თავზარ-დაცემულები ჩაცვიდნენ გემის საწოლ ოთახებში და იქ კუნჭულებში თავს აფარაბდნენ.

ბუნკიჩი გემის ცხვირთან იდგა და სიბნელით მოცულ არე-მარეს უცქეროდა. მართლაცა და სწორეთ გემის წინ ანიმართა ერთი რაღაც უზარმაზარი, შავი მოჩვენება, სიმაღლით ათ ფუტიანი. ბუნკიჩიმ ამოიძრო ხანჯალი და მივარდა მოჩვენებას. როდესაც თავისი მჭრელი ხანჯალი მოუქნია ამ მოჩვენებას, მერე სიცილი ველარ შეიკავა და ასე სიცილით მივიდა კიშიდაიუსთან, რომელიც ანძასთან იდგა.

— ეგ რა იყო? — ჰკითხა კიშიდაიუმ ბუნკიჩისა. ამანაც ღიმილით უპასუხა:

*) ხალხის წარმოდგენით ზღვის დეგია.

— ეს თავისი მრგვალიანი თავით ძალიან მიაგავდა ზღვის დევსა, ნამდვილათ კი ეს სქელი ნისლია და სხვა არაფერი. და აი სწორეთ ეს ნისლი ჩვენს მეზღვაურებს „ზღვის დევათ“ მოეჩვენათ და აღარ იცოდნენ შიშით რა ექნათ.

ბუნკიჩის მხნეობით ვაკვირვებულმა კიშიდაიუმა სთქვა:

— მე რომ ეხლა გხედავთ თუ თქვენ რა მამაცობითა ხართ გამსქვალული, როდღიდა მიკვირს, რომ თქვენ ვანიზანი მოჰკალით და თქვენ წინაშე თავს ვიხრი. მართალი გითხრათ, ამ მოჩვენებამ მეც შიში მაწვია, მაგრამ თავს ვიმაგრებდი, რომ თქვენი დასაცინარი არ გავმხდარვიყავი.

როდესაც მეზღვაურები შიშისაგან გარეთ ვეღარ გამოდიოდნენ, კიშიდაიუმ დაუყვირა:

— აბა, ჩქარა, ამოდით ზევით; ჩვენმა ქაბუკმა ის „დევიც“ გამოასალმა წუთისოფელს. ამოდით, ამოდით ჩქარა და ნახეთ!

ვაიგონეს რა მეზღვაურებმა ეს ამბავი, ყველანი ზევით ამოცვივდნენ და ერთი ხმით დაიძახეს:

— მართლაც რამდენიმე წუთის წინ ჩვენ რალაც გასაგმინავი ხმაურობა შემოგვესმა! ამ სიტყვებზედ კიშიდაიუმ წაიბუტბუტა:

— აი თქვე, სულელეზო, თქვენა!

ამასობაში ამათ იენშიუს ზღვა გაიარეს და დილა ადრინათ იედოს ყურეში შევიდნენ. ზღვამ ღელვას უკლო.

— ჩვენ ეხლა სამშვიდობოში ვართ, ჩვენო უფროსო! ჩვენ ეხლა შეგვიძლიან თავისუფლათ ამოვისუნთქოთ! — სთქვა ერთმა მოსამსახურეთაგანმა. — აგერ ხაბედას კონცხაც კი მოჩანს. იმის გადასწვრივ შინაგავას ყურე იწყობა. ჩვენ რომ ასე ჩქარა ვიაროთ, გათენებისას იედოში ვიქნებით: ეხლა კი ჩემს თავს სამშვიდობოში ვგრძნობ. გუშინ კი შიშისაგან გული საგულეში არ ეტეოდა. იენშიუ-ნადასთან ზღვაში რომ უმი-ბოზუ დავინახე, ასე მეგონა ცოცხალსვე გადამყლაპავს მეთქი.

ამ დროს ბუნკიჩიმ ერთი გულიანათ გადინარხარა და უთხრა:

— თქვენ თვითონაც არ გესმით, რასაც ლაპარაკობთ. ჩვენ ხომ თეთრ ტანისამოსში გამოვეწყეთ და ჩვენი თავი მკვდრებათ წარმოვიდგინეთ და განა მკვდრის გაცოცხლება გაუგონია ვისმე? ამ სიტყვებზედ ყველას გულიანათ გაეცინა.

ამის შემდეგ კაპიტანმა კიშიდაიუმ ამ სიტყვებით მიმართა ბუნკიჩის:

— ჩვენო პატრონო და უფროსო, აი ამასა ჰქვიან სწორეთ მოგზაურობა! რალაც სამ დღეში იმდენი მანძილი გავიარეთ, რასაც ჩვეულებრივ ათი დღე მოუწოდებოდათ. ჩვენ რომ ასე უხიფათოთ მივახწიეთ მიზანს ეს იმის ბრალია, რომ თქვენ ზეები გემზედ ჯვარედინათ დააწყებინეთ. თუ არ ეს ჰქვიანური მოსაზრება—ჩვენ დალუბულები ვიქნებოდით.

მერე მიუბრუნდა მეზღვაურებს და უთხრა:

— რას იტყვით თქვენ? განა ბადალი ვინმე ჰყავს ამ ქაბუკს მოსაზრება-მამაცობაში?

— ამის ბადალი არსად არის,—უპასუხა ყველამ ერთათ. —მაგან მოკლა წინეთ ვანიზამი და ახლა უმი-ბოზუ და ვინემ ჩვენ მაგასთანა ვართ, საშიში არა მოგველის-რა. ვედრებითა გთხოვთ, მოგვეციოთ ნება შემდეგშიაც ვიმყოფებოდეთ თქვენი მფარველობის ქვეშ.

ბუნკიჩიმ უპასუხა:

— მე მეშინიან, რომ კიდევ არ შეგაშინოთ უმი-ბოზუმ! ამათ პასუხი ვერა მისცეს რა და მხოლოთ თავი მოიფხანეს.

ქარი მაინცა და მაინც კიდევა ქროდა, მაგრამ გამოვლილი ამბების შედარებით ზღვა ყველას დაწყნარებულათ ეჩვენებოდა; გათენებისას „იურეი-მარუ“ მიტურდა იედოსთან.

ამ დროს აუარებელი ხალხი მოსულიყო ზღვის ნაპირას და კიშიდაიუდან ელოდა ფორთოხალით დატვირთულ გემებს. მათ მოლოდინი მხოლოთ ერთმა გემმა გაუმართლა; ხალხი ამ გემს სიხარულითა და აღტაცებით დაუხვდა და ლექსიც კი შესთხზეს ამ გემის მოსვლისა გამო.

კოკოსის პალმა.

(ფოტოის წიგნიდან „ცხელი ქვეყნები“ და სხვ.)

კოკოსის პალმას ეძახიან ერთნაირ ხეს, რომელიც ჰხარობს ტროპიკულ ქვეყნებში: შუა ამერიკაში, სამხრეთ აზიაში, მალაის არხიპელაგზე და ოკეანის კუნძულებზე. უმეტეს ნაწილად იგი იზრდება ზღვის ნაპირებზე. ტანი აქვს მას ძლიერ მალალი (თხუთმეტი საყენი

იქნება სიმაღლით), რომელზედაც ერთი ტოტიც კი არსად მოიძვეა და არც ერთი ფოთოლი კენწერომდის; კენწეროში კი ვეებერთელა დიდი ფოთლები ასხია კონად, სიგრძით სამ საყენამდის და სიგანით ნახევარი საყენი. ტანზე დაბლიდან დაწყებული კენწერომდის შემოყოლებული აქვს ფართო-ფართო რგოლები, თითქო სალტეები არტყიაო; ეს რგოლები იმის ნაშთია, აქ რომ ფოთლები ესხა წინად და მოიცვალა. სანამ ხანში არ შესულა პალმა, ესე იგი სანამ სიბერე არ მოახლოვებია, ტანი სწორი აქვს მას, სიბერეში კი მოიხრება; შესანიშნავი სიმაგრე აქვს: გრიგალი ქარიც რომ დაეტაკოს, მისი გადამტვრევა გაუჭირდება.

კოკოსის პალმა და მისი ნაყოფი.

ამ ხის ნაყოფს რომ შეხეოთ, ვეებერთელა კაკალს მოგაგონებს, რომელსაც ჰქვია კოკოსი, ხეს კი კოკოსის პალმას ეძახიან. სიდიდით ბავშვის თავის ოდენა არის კოკოსი და რამდენიმე ერთად ასხია პალმას კენწეროში, მტევნებსავით დაკიდებული. გარედან კოკოსი შემოსილია სქელი გარსითა, რომელიც შესდგება წაბლის ფერი ბეწვებისაგან. ამ გარსს ქვეშ იმყოფება ნაქუჭი კოკოსისა. როდესაც კოკოსი კარგად დამწიფდება, მაშინ ნაქუჭი იმდენად გამაგრდება, რომ მისი გამტვრევა მეტად ძნელია: თუ არ გახერხე, ისე ვერ ამოიღებ ნაქუჭიდან გულს. ამიტომ უფრო ხშირად კოკოსებს

მოკრეფენ ხოლმე იმ დროს, როდესაც გული მათი ჯერ კიდევ არ დამწიფებულა და ნაჭუჭი რბილი აქვს. ამ დროს გული კოკოსისა წარმოადგენს ისეთ თეთრს სითხეს, როგორც რძე. ამას ეძახიან კოკოსის რძეს, რომელიც გემრიელი სასმელია, სულ ნუშის რძესა ჰგავს გემოთი. როდესაც კოკოსი კარგად დამწიფდება, ან და დიდხანს იქნება შენახული, ნაჭუჭი გაუმაგრდება და გული, რძის მსგავსი რომ იყო, შედედდება და გამაგრდება.

იშვიათად მოიძებნება ქვეყანაზე იმისთანა მცენარე, რომელიც იმდენად სასარგებლო იყოს ადამიანისათვის, როგორც კოკოსის პალმაა ტროპიკულ ქვეყნების მცხოვრებთათვის. კოკოსის გული არის გემრიელი საქმელი და, როცა თხელია, გემრიელი სასმელი. კოკოსის გულისაგან გამოხდიან ხოლმე ზეთს, რომელიც იხმარება სადგომის გასანათებლად და, როცა ხალი გამოხდილია, საქმელადაც კარგია. ასე გაშინჯეთ, კოკოსის პალმა ღვინოსაც კი იძლევა. როდესაც კოკოსის პალმის აყვავების დრო მოაწევს და მისი ყვავილები ჯერ კიდევ კოკრებშია, მაშინ ყვავილებს გარს ახვევია თხელი კანი. ამ კანს დასერავენ ხოლმე, და მაშინ იქიდან გამოდინდება ტკბილი წვენი. ამ წვენს ჩაასხმენ ხოლმე ჭურჭლებში და, როდესაც ის დაიდუღებს, გაკეთდება მისგან ღვინო. ქვაბში რომ ჩაასხა ეს წვენი, დადგა ცეცხლზე იდუღებს, იდუღებს და გაკეთდება შაქარი. პალმის ღვინისაგან შეიძლება გაკეთდეს კარგი ძმარი. ქორთა ფოთლები კოკოსის პალმისა შეიძლება მოხრაკო, ან მოხარშო და შშვენიერი მხალი იქნება. დიდები რომ დაიზრდებიან ფოთლები, მაშინ მათ სახლების სახურავად ხმარობენ. თითონ სახლებსაც ხშირად კოკოსის პალმისაგან აშენებენ იმ ქვეყნის მცხოვრებნი; მისგანვე აკეთებენ სხვა და სხვა ავეჯეულობას: სკამს, სტოლს და სხვ. კოკოსის ნაჭუჭებისაგან აკეთებენ ჯამებს, კათხებს და საზოგადოდ სხვა და სხვა ჭურჭლეულობას. ფოთლებისაგან სწნავენ კალათებს და ჰქსოვენ ქილობებს, კოკოსს რომ გარედან ბეწვები აკრავს, იმ ბეწვებისაგან აკეთებენ ბაგირებს და უფრო წმინდა ბეწვებისაგან მატერიებსაც ქსოვენ ტანისამოსისათვის. ინდოელების თქმულობით, კოკოსის პალმა იძლევა **ოთხმოცდაცხრამეტს** თავს სულ სხვა და სხვა რასმე, ადამიანისათვის სასარგებლოს.

ერთხელ ერთი კაცი მიდიოდა გზად იმისთანა ადგილებზე სადაც მუქდამ ცხელა, ჩრდილი და სიგრილე იშვიათია და ადამიანის მოსახლობა ძლიერ შორი-შორს არის ერთი-მეორეზე. ძალიან დაიღალა მგზავრი იმისთანა სიცხეში სიარულით. წყურვილი ჰკლავდა და წვეთი წყალი არსად იყო. ბოლოს, როგორც იყო, თვალი მოჰკრა შორიდან ერთს სახლს. რაც ძალი და ღონე ჰქონდა გაეშურა იმ სახლისაკენ. მიუახლოვდა სახლს. ხედავს რამდენიმე ძირი მალალი და სწორ ტანოვანი ხე სდგას სახლს გარშემო, რომელთაც დიდ-დიდი ფოთლები ასხია კენწეროში. ისეთი შეხედულობა აქვთ ხეებს, იფიქრებს კაცი, ვისმე უშველებელი მალალი და მსხვილი ქოვრები დაუსვია და ზედ ჩამოუცვია კონებად შეკრული ვეებერთელა გრძელი ფოთლებიანი ხის ტოტებიო. ნიადაგი სახლის ახლო-მახლო და არც მოშორებ არსად დამუშავებული არ იყო, არსად არა სჩანდა ადამიანის ნაჭირ-ნახულები. სახლის პატრონმა მიიწვია მგზავრი და შეიყვანა თავის სადგომში. მერე მიართვა ერთი რამ მომკაო გემრიელი სასმელი, ფერად რძის მსგავსი. ამ სასმელმა მგზავრი გააგრილა და წყურვილი მოუკლა მას. შემდეგ დასხდენ სუფრაზე. სტუმარს მოართვეს ნაირ-ნაირი საქმელები მიხაკის ფერ ქურჭლებით, საქმელებს ღვინოც მოაყოლეს, რომელიც სასიამოვნო სასმელი იყო. ანას გარდა, სადილის გათავებისას მოუტანეს მშვენიერი მურაბაც პირის ჩასატკბილებლად.

მგზავრი გააკვირვა ამისთანა მასპინძლობამ, რადგან ყანა არსად სჩანდა იმ არე-მარეს და ბოსტანი, ბალი იქ არ იყო და ვენახი. საიდან იშოვა ამ კაცმა ამისთანა გემრიელი საქმელები და კარგი ღვინოო! ერთის სახლის მეტი და რამდენისამე ძირი ხის მეტი არაფერი გააჩნიაო. ბოლოს ვეღარ მოითმინა და ჰკითხა სახლის პატრონს: როგორ ახერხებ, მასპინძლო, რა საშვალემა გაქვს, რომ ამისთანა მასპინძლობა გაიწიეო. იმან ღიმილით მიუგო: „აი, ხომ ხედავ ამ ხეებს, ჩემს სახლთან რომ დგას? ეს არის კოკოსის ზაღმები. მათის წყალობითა მაქვს ყველაფერი, რასაც ხედავ აქ და რაც მოგართვი. სასმელი რომ დაგაღვივინე, როდესაც ჩემს სადგომში შემოხველ და გაგაგრილე, ის იყო უმწიფარი გული კაკლისა, რომელიც ამ ხეებს ასხია. გემრიელი საქმელები რომ მოგართვი, ის საქმელები გაკეთებული იყო ამ ხეების კაკლის მწიფე გულისაგან. საღათათ ამავე ხეების ქორთა ფოთლები მოგიზახდე. ღვინო დავაყენე იმ წვეწვინისაგან, რო-

მელსაც გამოადენენ ხოლმე ამ ხეების ყვავილებს. ყვავილები კოკრებშია. მურაბაც კოკოსის გულისაგან გავაკეთე: შაქარიც, ურომლისოდ, როგორც მოგეხსენებათ, მურაბა არ კეთდება, საკუთრად ჩემი ნახელავია—თითონ მე გავაკეთე იმისთანავე წვენიდან, რომლისაგანაც ღვინო დავაყენე. იმავე წვენიდან გავაკეთე ძმარიც. რა ქურჭლებითაც საქმელები მოგართვი სადილათ, ყველა ის ქურჭლები გაკეთებულია კოკოსის ნაჭუჭისაგან. ხის ავეჯიც, რასაც ჰხედავ ჩემს სადგომში, კოკოსის პალმისაგან მაქვს გაკეთებული: რო დაბერდა ხე და ნაყოფს ცოტას იძლეოდა, მოვსჭერი და გავთალე იმისაგან ჩემთვის საჭირო ღვამი (ხის ავეჯია). თითონ ეს ჩემი სახლი კოკოსის პალმისაგან არის აგებული და იმავე ხის ფოთლებითაა დახურული. ტანისამოსი რომ მაკვია ამ ჟამად, ამ ტანისამოსის მატერიაც იმ ბეწვებისაგან არის მოქსოვილი, რომელიც გარს ახვევია კოკოსსა. ფოთლებისაგან ვწნავ კალათებს, ვქსოვ ჭილობებს, ბეწვისაგან ვაკეთებ ცხავეებს და სხვა და სხვა რამ სასარგებლო ნივთებს. როდესაც კოკოსის გული ახალი დამწიფებულია, მაშინ იმისაგან ვხდი ზეთს, რომელსაც ვხმარობ საქმელების საკაზმათაც და სადგომის გასანათებლათაც“. და ბოლოს დაუმატა მასპინძელმა: „გთხოვთ ეს წერილი გადასცეთ ჩემს კარგს ნაცნობს, ამა და ამ კაცს, როდესაც ჩახვიდეთ ქალაქში. იცოდეთ ამასთანავე, რომ ეს ქალაქიც, რომელზედაც წერილია დაწერილი, მომზადებულია კოკოსის პალმის ფოთლებისაგან და მელანიც სწორედ ამ ხის ნახერხისაგან არის შეზავებული“.

ოკეანიის მცხოვრებლებს—პაპუასებს და პოლინეზიელებს. დიდი აღებ-მიცემობა აქვსთ ევროპიელებთან გამართული კოკოსის გამო. იმ კუნძულების ნაპირებთან, სადაც ევროპიელების სავაჭრო გემები ჩერდებიან ოკეანიაში, მრავალ ოკეანიელს მოჰყავს თავისი ნავი, დატვირთული კობრათი. (კობრას ეძახიან კოკოსის გულს, გამხმარს). ევროპიელები ბლომათ ჰყიდულობენ კობრას, გემებს სტვირთავენ და მიაქვთ, რომ ზეთი გამოხადონ იმისაგან; სამაგიეროდ აძლევენ ოკეანიის მცხოვრებთ ევროპის ნახელავს სხვა და სხვა ნივთებს ლითონისას.

აი, რა ძვირფასი რამ არის კოკოსის პალმა ტროპიკულ ქვეყნების მცხოვრებთათვის. საკმაოა რამდენიმე ძირი კოკოსის პალმა გაიჩინოს იქაურმა მკვიდრმა და მთელ თავის სიცოცხლეში უზრუნველ-ყოფილი იქნება ცოლ-შვილიანად.

ა. ჭიჭინაძე.

კავკასიური
ჟურნალი

1909 წლის თებერვლიდან გამოდის

ყოველდღიური საპოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი

—**ჩვენნი საქმე.**—

იმავე პროგრამით, როგორც გამოდის.

გაზეთს ყავს საკუთარი კორესპონდენტები ევროპაში,
სპარსეთში და სახელმწიფო ღუმაში.

ფაზეთის ფასი:

	1 წლით.	6 თვით.	3. თვით.	1. თვით.
თფილისში	7 მან.	4 მან.	2 მ. 20 კ.	80 კაპ.
ქალაქ გარეთ.	7 მან.	4 მან.	2 მ. 50 კ.	90 კაპ.
საზღვარ გარეთ.	10 მან.	5 მან.	3 მან.	1 მან.

გაზეთის გამოწერა შეიძლება მხოლოდ თვის პირველ რიცხვიდან.

ცალკე ნომერი ყველგან 5 კაპ.

ხელისმოწერა მიიღება რედაქციის კანტორაში, „წერა კითხვის საზოგადოების“ მაღაზიაში—შ. ქუჩუკაშვილთან, ნაძალადევის, ავჭალის, ვერის და ავლაბრის ბიბლიოთეკებში.
რედაქციის ადრესი: თფილისი, ელისაბედის ქ., სახლი № 1.

Открыта подписка на 1909 годъ на газету

„**ЗАКАВКАЗСКОЕ ОБОЗРѢНІЕ**“

(ГОДЪ ВТОРОЙ)

ПОДПИСНАЯ ЦѢНА:

Съ доставкой въ Тифлисъ:	Съ пересылкой въ другіе города:
за годъ 6 р. — к.	за годъ 8 р. — к.
за полгода 3 р. 50 к.	за полгода 4 р. 50 к.

Помѣсячно повсюду 75 коп. Отдѣльныя №—5 коп. Заграницу вдвое. За перемѣну адреса городского на иногородній—1 р.,
съ иногородняго на иногородній—50 коп.

Адресъ редакціи: Тифлисъ, Эриванская площадь, д Гургенова,
общій входъ съ конторой нотаріуса Мгеброва. Редакція открыта
отъ 9-ти до 4-хъ час. дня и отъ 7-ми до 8-ми час. вечера.

Лично редакторъ принимаетъ отъ 12—1 час. дня.

Редакторъ-Издатель Г. 1. Амираджоби.

ი 163/1

მიიღება ხელის მოწერა 1908 წლისათვის.

დ რ ე ე ბ ა

1909 წელს გაზეთი გამოვა იმავე პროგრამით, როგორც მდგომარე
წელს გამოდიოდა. მომავალ წელს გაზეთი გაუმჯობესებული იქნება
შინაარსით.

ყოველ დღიურ გამოცემას გარდა 1909 წელს გაზეთს ექნება

სურათებიანი დამატება

დამატება გამოვა კვირაში ერთხელ—კვირაობით.

გაზეთის ფასი დამატებიანა: წლით როგორც ქალაქში ისე
ქალაქ გარედ ღირს 8 მან. 50 კ., ნახევარი წლით—5 მან.
10 კაპ., ერთი თვით—1 მან.

ცალკე ნომერი ყველგან ერთი შაურა. დამატებიანი ნომერი (კვი-
რისა) 7 კაპეიკი

ვინც 15 იანვრამდე გაზეთს გამოიწერს და სამ მანეთს შემო-
იტანს, იმას მიეცემა კედლის თვიური პატარა

კ ა ლ ე ნ დ ა რ ი 1 9 0 9 წ ლ ი ს ა

ხელის-მოწერა ჯერ-ჯერობით მიიღება მხოლოდ ტფილისში:

„დროების“ კანტორაში—დიდი ვანქის ქუჩა, № 12; წერა-კითხვის საზო-
გადოების წიგნის ელაზიაში შ. ქუჩუკაშვილთან—სასახლის ქუჩა, თავად-
აზნ. ქარვასლა; ნაძალადივში მეპურე მელიტონ ლოლბერიძესთან—მა-
გისტრალნი ქუჩაზე, გრიბოლ ჩარკვიანის სახლში; რკინის გზის მთავარ
სახელოსნოში ვანო ჭავჭავაძესთან—ტოკარნი ცეხი.

ხელის მოწერათა საუბრადღებოდ

კანტორა უმორჩილესად სთხოვს ახალ ხელის მომწერთ, თუ
ვინცობაა ვერ მოახერხებენ ფულის კანტორაში შეტანას, დამ-
ტარებლებს გადასცენ იგი მხოლოდ იმ შემთხვევაში, როდე-
საც ეს უკანასკნელნი კვიტანციას წარუდგენენ.

ხელის-მოწერა რედაქციის კანტორაში შეიძლება: დილით 8-დან 3 საა-
თამდე. საღამოთი 5-დან 8 საათამდე.

აღრესი: Тифлисъ, Редакція „Дრობა“ И. С. АГЛАДЗЕ.

მიიღება ხელის მოწერა

1909 წლის

ჯეჯილზე